І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтеся...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-3740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 91. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 13-го ТРАВНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 13, 1960 No. 91. VOL. LXVII.

ПРАВИБОРИ У ВЕСТ ВІРДЖІНІЇ МОЖУТЬ ПЕРЕРІШИТИ ПЕРЕМОГУ КЕННЕДІ

ПЕРЕМОГА КЕННЕДІ НАД ГОМФРІ У ВІДНОШЕННІ 8:1 ВИКЛИКАЛА СИЛЬНЕ ВРАЖЕННЯ В ЦІЛІЙ КРАЇНІ

Вашингтон. — Велика перемога сенатора з Массачусетсу Джана Ф. Кеннеді над сенатором Гюбертом Г. Гомфрі викликала сильне враження в цілій країні, бо навіть найбільші прихильники Кеннеді не сподівалися, щоб він міг дістати 219,246 голосів, а Гомфрі тільки 141,941 голос в тому стейті, де є більше як 95% некатолицьких виборців. Покищо немає ще певности, що Кеннеді буде демократичним кандидатом на президента, але більшість професійних політиків погоджується в тому, що західньовірджінські правибори дали сен. Кеннеді велику, а можливо, що навіть і вирішну підтримку. На всякий випадок Кеннеді має вже на одного противника менше, бо сен. Гомфрі зрезиґнував із кандидатури негайно після оголошення висліду правиборів. Правибори ці виявили також, що справа релігії не гратиме важливої ролі в цьогорічних президентських виборах. Але деякі політики пригадують, що в 1928 році нюйоркський губернатор католик Смит також виграв правибори в стейті Вест Вірджінія, але самі вибори був програв до тодішнього республіканського кандидата ктейкера Герберта Гувера. Політики з великих стейтів із більшістю католицького населення не зможуть довше бути невтральними в справі демократичної кандидатури і мусітимуть підтримати Кеннеді, коли побачили, що масачусетський сенатор переміг в стейті з переважаючою некатолицькою більшістю. Вже тепер демократичні провідники Ню Йорку думають над тим, що коли б вони заявилися проти католика Кеннеді, то католицьке населення цього міста могло б голосувати проти демократів і їх партія могла б втратити два або три конґресові становища і надалі не мати контролі в стейтовому сенаті. Оцінюють, що Кеннеді зможе дістати з 114 нюйоркських делеґатів коло 100 голосів на номінаційній Конвенції, а від стейту Ню Джерзі 32 голоси, так що від цих двох стейтів мав би Кеннеді 132 голоси, а до його вибору треба 761 голос, бо всіх голосів буде на демократичній Конвенції — 1,521. Аґенція „Ди Ассошіейтед Пресс" підрахувала вже тепер, скільки голосів вже мають окремі демократичні кандидати. І так, сенатор Кеннеді — 241,5 голоса; сенатор Линдон Б. Джансон із Тексасу — 67; сенатор Стюарт Саймінґтон із Мізурі — 51,5; Стівенсон — 6, а інші 115, нерішених голосів — 265,5. Деякі політики гадають, що може прийти до такого стану на конвенції, що ні один кандидат не матиме потрібної більшости, і тоді Адлей Е. Стівенсон може здобути більшість. Подібне передбачення зроблено і в англійській пресі. Деякі політики гадають, що іллинойська делеґація на конвенцію незабаром заявить свою підтримку Кеннеді. Те саме мали б зробити і делеґати Мишиґену і Каліфорнії. Чути голоси, що Стівенсон мав би заявити свою підтримку для Кеннеді, але Стівенсон покищо тільки ґратулював массачусетському сенаторові з приводу успіху у Вест Вірджінії. Сенатор Джансон заявив, що вислід правиборів у Вест Вірджінії не матиме вирішного значення на номінаційній конвенції. Те саме сказав і сенатор Саймінґтон, який признав, що перемога Кеннеді є чималого розміру.

ЗДА плянують випустити від 75 до 105 більших ракет

Лос Анджелес. — Директор ракетової програми генерал - майор Дон Р. Острандер заявив, що ЗДА в найближчих трьох роках плянують випустити від 75-ох до 105 більших керованих ракет і сподіваються тим способом перегнати СССР і в ділянці керованих ракет. „Ми дуже пізно почали працю в цій ділянці, але я гадаю, що ми почали добре і правильно йдемо вперед", — казав генерал Острандер. Він казав, що оцей трирічний плян є „здоровіший від гістеричного пляну, який треба б було здійснювати для пропаґандивних цілей, якби цього дехто міг домагатися. Хоч ми і є дещо позаду від СССР в ділянці важких ракет, то це зовсім не означає того, що ми відстаємо в технології ракет, в знанні, як їх проектувати і уліпшувати, і як використовувати ракетну систему", — твердив шеф ракетної програми. Генерал Острандер з'ясував теперішній стан ракетної проблеми. 1). ЗДА мали досі 23 успішні випущення ракет, а СССР — 6. 2) Американські ракети - сателіти „Піонер" і „Тирос" зібрали цінніші відомості про космічні простори, як це вдалося зробити в СССР. 3) Якщо все йтиме згідно з пляном, то вже в цьому році можна буде відбути пробні вправи з астронавтами, а в 1961-му році астронавти зможуть летіти довкола Землі. 4) СССР має сильніші ракети, які можуть летіти вгору з більшим тягарем як американські ракети.

В АМЕРИЦІ

● **Економіст і спеціяліст** від проблеми населення землі професор Оксфордського університету Колінґ Дж. Кларк, який перебуває тепер у Вашинґтоні, заявив, що треба тішитися з того, що збільшується населення землі, а не журитися, бо щораз то більше число населення дбає про те, щоб при допомозі поступу збільшувати продукцію харчів. Професор Кларк є римокатоликом.

● **Секретар торгівлі Фредерік Мюллер** просив Конґрес признати йому $5,000 на те, щоб міг приймати частих гостей, які відвідують його бюра. Сенатор-демократ Пол Г. Даґлес був проти цієї пропозиції, бо секретар Мюллер завжди виступає в обороні ощадностей в федеральному бюджеті. Сен. Даґлес післав скриньку з пляшками помаранчового соку секретареві Мюллерові, щоб мав чим приймати гостей, але Мюллер не прийняв цього дарунку і відослав його до дитячого захисту.

Департамент торгівлі повідомляє, що в квітні цього року роздрібний продаж товарів дійшов до нового рекорду і становив $18,900,000,000, на 3 відсотки більше як в березні ц. р., і на 5% більше в порівнянні з квітнем 1959 року.

● **Професор медичної школи** при Гарвардському університеті д-р Джозеф Миррей заявив на зборах лікарського товариства в Ню Йорку, що є вигляди на те, що можна буде перещеплювати тканини або і цілі частини з однієї людини на іншу, яка буде кровно споріднена з пацієнтом. Досі з успіхом перещеплювали частини організмів між близнюками, але й то не завжди з успіхом.

● **Директорка** місцевого Відділу Тостмістресс Інтернешенел в Нюпорті, Вашинґтоні, пані Едмунд Бріґґем промовляла в Едмонтонському Відділі цих клюбів сказала, що коли жінка не може скінчити своєї промови в 7-ох мінутах, то вона взагалі не повинна промовляти. Організацію Тостмістресс заснували жінки в Каліфорнії 1938 році, бо їм жаль було, що їхні чоловіки можуть бути тостмайстрами і публічно промовляти, а не жінки. Тепер є 800 відділів цього клюбу в ЗДА і Канаді.

НАЦІОНАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ ЗДА ДОСЯГЛА В ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ 1960 СУМИ 500 БІЛЬЙОНІВ

Вашинґтон. — Насвітлюючи внутрішню ситуацію у З'єдинених Державах Америки і досягнення ЗДА в господарській ділянці, президент Айзенгавер ствердив під час своєї пресової конференції в середу цього тижня, що національна продукція ЗДА досягла в першому кварталі 1960 року рекордової висоти — $500,300,000,000. Згідно із ствердженням Президента це є перше цього роду досягнення в історії ЗДА і воно є доказом великої сили і спроможностей вільної господарської системи і ґарантією видатних успіхів у майбутньому. Водночас із цим президент Айзенгавер ствердив, що індекс цін збільшився в останніх місяцях тільки на ¼%. Базована Президентова оцінка росту національної продукції на звідомленні департаменту торгівлі. До збільшення національної продукції причинилось передусім пожвавлення в автомобільній індустрії, яке наступило після минулорічного страйку автомобільних робітників. Так же само збільшилася видатно кількість затруднених у ЗДА і зменшилося разом з цим число безробітних. Згідно із заподанням Президента, базованим на звідомленні департаменту праці, кількість затруднених збільшилася в березні 1960 року з 64,287,000 до рекордового числа 66,159,000 осіб, значить, на 1,892,000 осіб. В той же час кількість безробітних зменшилася з 4,206,000 до 3,660,000, значить на 546,000 осіб. Стверджуючи цей позитивний і відрадний розвиток в економіці ЗДА, президент Айзенгавер виступив проти намагань з демократичного боку порушити бюджетову рівновагу збільшуванням федерального видаткування зокрема в таких ділянках, як мешкальне будівництво і допомога для стейтів із більшою кількістю безробітних. На думку президента Айзенгавера пожвавлювати будівництво нових мешкальних проєктів з допомогою безпосередніх федеральних позичок і дотацій є поганою дорогою для збереження здорової економіки ЗДА. Щодо справи прийнятого уже Конґресом законопроєкту про асиґнування 251 мільйон долярів на допомогу охопленим депресією стейтам, то Президент заявив, що уряд мусить цю справу докладно обміркувати, але не підтвердив заяви сен. Дірксена, що він покладе своє вето проти цього законопроєкту.

ІСЕМ перевезла на постійне поселення мільйон еміґрантів

Ню Йорк. — Минулої середи, 11-го травня, тут на Міжнародному летовищі відбулася окрема церемонія зустрічі Андрея Сурітіса, народженого в таборі скитальців в Діллінґені в Німеччині, і тепер переселеного до цієї країни. Церемонія відбулася з тієї нагоди, що Сурітіс замикає список одного мільйона осіб, переселених Міжурядовим Комітетом для Европейської Міґрації (ІСЕМ). Зустрічав цього мільйонового переселенця діючий директор Американського Бюра ІСЕМ п. Браттон, в товаристві представників добровільних допомогових американських аґенцій, що співпрацюють з тією урядовою міжнародною аґенцією. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет репрезентував при цій зустрічі його президент д-р Володимир Ґалан, голова Контрольної Комісії УНСоюзу, що саме тепер в приміщеннях УНСоюзу переводить перевірку стану, майна і діловодства цієї великої організації. П. Браттон у своїй промові зокрема ствердив, що такі організації, як ЗУАДКомітет дали „рішальну моральну і фінансову допомогу для записання одного мільйона щасливих закінчень" скитальщини в світі.

Д-Р ЛЮБОМИР МАКАРУШКА НА ВІДВІДИНАХ У ЗДА

Джерзі Ситі. — Як уже поінформовано, у вівторок 10-го травня приїхав на кількатижневі відвідини своєї родини в цій країні видатний український громадсько-політичний діяч, колишній посол УНДО до польського сойму і тепер член Української Національної Ради та керівник Відділу для ненімецьких втікачів в німецькому державному банку для проґнаних і пошкодованих останньої війни в Бонні, д-р Любомир Макарушка. В середу, 11-го травня, д-р Макарушка в товаристві д-ра М. Шахновича відвідав Головну Канцелярію УНСоюзу та приміщення В-ва „Свобода" і був гостем на обіді, разом з членами Екзекутиви і Контрольної Комісії УНС, що саме тепер переводить передбачену статутом перевірку стану, майна і книговодства, та членами Редакції „Свободи". Під час довшої розмови гості обмінялися думками та вістками на актуальні українські теми і проблеми. Д-р Л. Макарушка прибув до Америки виключно в приватному характері, для відвідин своєї Мами в Клівленді, колишньої видатної громадської діячки в Західній Україні, своєї заміжньої доньки і внуків в Шикаґо та своїх двох братів-лікарів і сестри в Ню Йорку, чи пак Нюйоркському стейті. Він вертається до Европи з кінцем червня ц.р. Очевидно, що під час свого перебування у названих містах, поважних центрах української громади в Америці, д-р Л. Макарушка познайомиться з деякими тамошніми установами та переведе низку інформаційних розмов.

Д-р Любомир Макарушка

Об'єднання Мистців Українців в Америці влаштовує Сьому Річну Виставку

Ню Йорк. — В неділю дня 15 травня ц.р. о 12-ій год. вполудне в залях Українського Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку відбудеться відкриття Сьомої Річної Виставки Об'єднання Мистців Українців в Америці. У виставці бере участь 45 мистців — малярів, графіків і скульпторів із З'єдинених Держав Америки й усіх експонатів буде 95. Виставка триватиме до 29 травня ц.р. включно і буде доступна для оглядання в суботи від год. 8 до 10 веч і в неділі від 1 до 8-ої вечора.

● **Проф. Антін Малюца** виголосить доповідь про українське малярство на ширших сходинах 64-го Відділу Союзу Українок Америки в Ню Йорку в найближчу суботу, 14-го травня, о год. 8-ій ввечорі в домівці Відділу в УНДомі, кімната ч. 31

ХРУЩОВ ПІДДАЄ ПІД СУМНІВ ПРИЇЗД АЙЗЕНГАВЕРА ДО МОСКВИ

Москва. — В минулу середу 11 травня ц.р. Нікіта Хрущов, перевівши півтори години на пропаґандивній виставці решток американського літака U-2, збитого 1 травня ц.р. біля Свердловська, і знайдених у ньому та при схопленому американському пільотові Ф. Г. Поверсові різних предметів, — відбув імпровізовану пресову конференцію, на якій вперше піддав з совєтського боку під сумнів, чи відбудеться голосно на половину червня реклямована візита Д. Д. Айзенгавера в Совєтах. Хрущов заявив, що він „змінив свій погляд" на Айзенгавера, коли почув, що той признається до того, що це він сам видав був наказ вести розвідчу діяльність на терені Совєтського Союзу та що, таким чином, за останній летунський інцидент не є відповідальний якийсь нижчий — позбавлений почуття відповідальности — американський військовик. „Мене вважали б за божевільного, як би я вітав того, хто висилає проти нас шпигунів" — заявив Хрущов, вказавши таким чином ніби на ворожі супроти Америки й Айзенгавера настрої серед совєтських громадян. Однак зараз потім — совєтська цензура робила труднощі закордонним кореспондентам у Москві передати слова Хрущова в їх буквальному звучанні і західня преса робить з цього висновок, що Хрущов та його прибічники потім схопились, що його заввага може була занадто необережною. Хрущов заявив, що він ще матиме нагоду говорити з Айзенгавером у Парижі, давши зрозуміти, що остаточно справа відвідин през. Айзенгавера у Москві буде рішена — так чи інакше — щойно під час тривання конференції „на вершинах" в наступному тижні у Парижі. Незалежно від заввағ Хрущова — з ще гострішими випадами проти Америки виступив совєтський міністер закордонних справ Андрей Ґромико на своїй пресовій конференції в минулу середу. Він знову повторив закиди, що летунська місія Френсіса Ґері Поверса була „провокацією" супроти Совєтського Союзу, що ЗДА переводять „аґресію" такими актами і „топчуть ногами чартер Об'єднаних Націй". Ґромико знову погрожував і нахвалявся, що кожний американський літак, який в майбутності появився би над совєтською територією, буде „розторощений в дребезґи". Небо над Совєтами — казав Ґромико — буде замкнене для американських шпигунів і тому Совєти ніколи не погодяться на проєкт „відкритого неба", бо воно служило б тільки американській розвідці.

Хрущов запевняє Англію, що ставиться позитивно до конференції „на вершинах"

Лондон. — Нікіта Хрущов прислав листа англійському прем'єрові Геролдові Мекмілленові, в якому ніби запевнив його, що він ставиться позитивно до конференції „на вершинах" без уваги на останній летунський інцидент та що він сподівається „добрих успіхів" від тієї конференції. На основі того листа англійські політичні чинники дивляться на цю конференцію з „поміркованим оптимізмом", вважаючи її врештою, тільки першою з кількох подібних конференцій що мають бути скликувані з участю голів урядів великодержав. Всупереч тому оптимізмові звертають увагу на дуже „поганий гумор", що його виявляв Хрущов на останньому прийнятті в чеському посольстві в Москві, де він знову виголосив погрозливо-шантажеву промову. Листа Хрущова до Мекміллена не оприлюднено, але Лондон подав зміст його до відома Вашинґтонові, Парижеві і Боннові. В усякому разі, керівні західні політичні кола впевняють, що остання афера з американським літаком в Совєтах не матиме впливу на тактику західніх великодержав на конференції „на вершинах".

Адміністратор УАПЦ у Вел. Британії, о. протопресв. С. Молчанівський відвідав УНСоюз і Редакцію „Свободи"

В середу 11 травня ц.р. відвідав Редакцію „Свободи" і Гол. Канцелярію Українського Народного Союзу о. протопресвітер Сергій Молчанівський, адміністратор Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Британії. До Північної Америки прибув о. протопресв. С. Молчанівський 26 квітня ц.р., щоб взяти участь в Соборі Єпископів і представників вищих церковних управлінь Українських Православних Церков у вільному світі. Після закінчення Собору о. протопресв. С. Молчанівський відвідав Торонто і ще деякі місцевості в Канаді, а звідти прибув на короткі відвідини до ЗДА, де зупинився у Бавнд Бруку, в осідку УПЦ. О. протопресв. С. Молчанівський візьме участь у посвяченні православної катедри в Ню Йорку і, як гість, буде учасником конференції духовенства УПЦеркви у ЗДА, що відбудеться в понеділок 16 травня ц.р. До Англії вертається він 17 травня ц.р. В розмові о. протопресв. С. Молчанівський поінформував, що до Української Автокефальної Православної Церкви на еміґрації, якою він адмініструє і яку очолює митр. Никанор, що перебуває у Карльсруге, в Німеччині, належить 24 парафії в Англії, 22 парафії в Німеччині, 7 парафій у Франції, 3 парафії в Бельгії і, крім того, юрисдикції митр. Никанора підлягає УАПЦ в Австралії. Метою відбутого у Вінніпеґу Собору було — згідно із заявою о. протопресв. С. Молчанівського — молитовне об'єднання Православних Церков, які стоять на принципах чистоти православ'я і незалежности від чужосторонніх чинників.

Теодор Терен виступить із своїм концертом у Ню Йорку

Ню Йорк. — В неділю дня 14 травня ц.р. виступить у Ню Йорку із новим своїм концертом відомий український співак-баритон Теодор Терен. Концерт його відбудеться в залі Джуньйор Гайскул при евню „Б" і 6-ій вул. у Ню Йорку. У першій частині програми Теодор Терен виступить з композиціями А. Страделі, Г. Генделя, Ф. Шуберта, Массне і Верді. На другу частину програми складуться композиції українських авторів — П. Т. Сениці, Наденека, Г. Майбороди, М. Лисенка, В. Лятошинського, М. Тіца та ін.

Теодор Терен відомий із кількох уже концертів у Ню Йорку. Виступав він у тутешнім Тави Голл ще в 1951 р., здобуваючи тоді прихильну оцінку американських рецензентів.

Теодор Терен

АЙЗЕНГАВЕР ВИСМІВАЄ ЗАКИДИ ЩОДО ПРОВОКАЦІЙНОЇ ЦІЛІ ЛІТАКА ЗДА

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер назвав „смішними" закиди большевицьких верховодів, наче б висилання американських літаків над совєтську територію мало провокаційний характер. Президент ствердив, що це тільки засоби для охорони проти небезпеки несподіваної атаки з боку Совєтів, бо — заявив він — „ніхто не хоче другого Перль Гарбору". Провокаційного характеру такі акти не мають, бо Америка не робить їх з ціллю викликати війну, а протидіяти їй. Президент пригадав при цій нагоді засудженого 25 жовтня 1957 року у процесі в Ню Йорку на 30 років в'язниці совєтського полковника-шпигуна Рудольфа Івановіча Абеля. Президент запитав, чи хтось з приявних журналістів читав повні акти тієї розправи і додав, що совєтські диктатори повинні подивитись на власний „рекорд' (запис минулого) в справ шпигунської діяльности.

През. Айзенгавер склав заяву в справі голосної справи американського літака над совєтською територією — на своїй останній пресовій конференції в минулу середу 11 ц. м. Він заявив м.і., що в совєтських заявах з цього приводу є „суперечності" та вказав при тому, що Америка не вірить, що Совєти дійсно збили літак U-2 на такій висоті, як вони це подають. Ведення розвідчої роботи назвав він річчю „неприємною, але життьовою конечністю". Він ширше спинився над указанням потреби такої роботи в оборонних цілях країни та потвердив в цілості попередню заяву державного секретаря Гертера, що совєтська манія окутування всіх справ глибокою тайною є одною з головних причин міжнародного напруження та найбільшою причиною, чому американські чинники, відповідальні за безпеку країни, мусять переконуватись, чи в Совєтах не йдуть приготування до несподіваної атаки. Президент звернув увагу, що у вільних країнах було б неможливо перевести тайком приготування до масової раптової воєнної атаки проти Совєтів, — зате в Совєтах це можливе. Взагалі Президент підтримав цілком попередні офіційні заяви в цій справі — державного секретаря Гертера і лідерів Конґресу. Президент висловив переконання, що він уважає, що справа літака не повинна відвертати уваги від „сутніх міжнародних проблем" і в зв'язку з цим сказав, що він сподівається від найближчої конференції „на вершинах" поступу на шляху до розв'язання таких справ, як Німеччини, Берліну, роззброєння та кращих східньо-західніх взаємин. Він заповів, що заторкне знову на конференції „на вершинах" свій плян „відкритого неба", вважаючи, що такий плян, зриваючи маску з секретности, причинився би до покращання міжнародної атмосфери. Водночас він заявив, що не дивиться на останні совєтські погрози щодо відплатних заходів, репресій і т.д. як на ультиматуми, бо — мовляв — большевики говорили вже таке нераз.

За першими коментарями преси — вступна заява і відповіді през. Айзенгавера, що стосувались інциденту з літаком, були тверді й рішучі і не були ніяким американським відворотом, перепрошуванням большевиків чи спробою скидання вини на якісь нижчі і підрядні органи. Але водночас, виразною інтенцією Президента було відмежувати справу літака від міжнародної політики і справи конференції „на вершинах". Однак — як коментують американські газети — Президент відбув свою пресову конференцію ще поки Хрущов в тому самому дні не піддав у Москві під сумнів доцільности відвідин Айзенгавера в Москві.

Президент Айзенгавер під час пресової конференції

Західні держави настоюватимуть на прийнятті „кодексу міжнародної поведінки"

Лондон. — Англійські керівні кола, у порозумінні з ЗДА і Францією, рішені далі настоювати на найближчій конференції „на вершинах", щоб прийняти там так мовити кодекс пристойної поведінки в міжнародних справах, яка не загострювала б міжнародних відносин. Конкретно, вказується на подвійну гру Хрущова, який для одних слухачів говорить про міжнародне відпруження і співіснування, а для других — лається на Америку і цілий Захід. Так, наприклад, Хрущов під час свого останнього перебування в південній Азії і особливо в Індонезії повів нагальну кампанію проти „західніх імперіялістів". Перелітаючи з Індії до Афґаністану понад Пакістаном Хрущов передав пакістанському народові привітання, але, опинившись в Афґаністані, почав лаятись проти Пакістану. Така поведінка дезорієнтує і затроює атмосферу. Цю справу на конференції „на вершинах" має піднести міністер закордонних справ Селвин Ллойд. До цієї самої категорії належить справа постачання зброї азійсько-африканським народам.

У СВІТІ

● **Адміністратор японських** острові Ріюкіу, американський генерал Джон Ондрік, заявив, що американці мусять встановити на своїй японській базі в Окінаві ракетну базу, бо „не можна поборювати большевиків стрілами і луками". Большевики, які з ласки Америки дістали японські Курільські острови, перетворили їх у могутні фортеці і морсько-летунські бази, призначені для завоювання Тихого океану.

● **Речник йорданського уряду** Дія Ріфай з департаменту опіки над старовинними пам'ятками, заперечив твердженню американського баптистського місіонара-подорожника д-ра Ралфа Е. Вані з Канзасу, наче б він, Ролф Вані, відкрив рештки біблійних міст Содоми й Гоморри. Арабський учений заявив, що рештки віядукту, що їх ніби відкрив американський дослідник, це сліди побудованого колись американцями і знищеного у 1948 році віядукту.
проєктованої траси ракети.

● **В портах З'єдиненої Арабської Республіки** й інших арабських країн корабельними сиренами проголошено закінчення бойкоту американських кораблів, що його переводили арабські портові робітники у відплату за бойкот вантажного корабля „Клеопатра" в нюйоркському порті. В минулому тижні, внаслідку інтервенції Вашинґтону, той протиарабський бойкот, проголошений насправді у користь Ізраїлю, закінчено.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second class postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

У десятиріччя УВАН у ЗДА

Українська Вільна Академія Наук (УВАН) у З'єдинених Державах Америки відзначає десятиріччя своєї праці, загальний огляд якої знайдуть читачі на двох сторінках доданих до цього числа „Свободи". Цей огляд, як і численні інформації про працю цієї нашої наукової установи, що кожночасно появляються в нашій періодичній пресі, говорять самі за себе і за ту інституцію, під фірмою якої ця праця проходить.

УВАН, подібно як і Наукове Т-во ім. Шевченка в ЗДА, відносно новий доробок нашої спільноти, бо оформився щойно після другої світової війни. Але їх вклад у наші зусилля і змагання далеко перевищує не тільки час їхнього існування, але й засоби, що ними вони розпоряджають. Вони заповнили, без сумніву, найдошкульнішу прогалину в нашій американсько - українській спільноті, привернули нашій спільноті необхідний балянс, піднесли її на кілька рішальних щаблів вище, надали їй більшого авторитету і поваги не тільки серед американських сусідів, але і в світі.

Модерний світ у своїх проявах стоїть під знаком нечуваного розвитку науки. Все, що сьогодні дістьея і розвивається, від найдрібніших індивідуальних аж до найскладніших космічних справ, має науковий підклад. Наука абсолютно рішальна в теперішньому житті і розвитку людей та народів. Наша спільнота була б калікою, якби не мала своїх наукових установ.

Окрему і також далеко не оцінену ще нашою суспільністю вартість мають наші наукові установи в нашому головному змаганні — допомогти рідному українському народові в його боротьбі за волю і незалежність. І якщо сьогодні науковий підклад має наше індивідуальне щоденне життя, то що ж тоді говорити про значення і вартість науки в змаганнях нації, та ще й в обставинах, коли ворог не тільки нищить давні українські наукові надбання, але ще й намагається створювати таку „науку", яка мала б становити підклад для українського поневолення.

В таких обставинах не може бути забагато уваги, забагато зрозуміння і підтримки, що їх ми могли б виявити й дати цим нашим двом науковим інституціям. До цих наших наукових інституцій, як і до таких самих в Канаді, таких і подібних в інших країнах, включно з Українським Вільним Університетом в Німеччині, виявляє максимальну увагу Український Народний Союз і до всебічної їх підтримки постійно закликає своїх членів. З цих же міркувань „Свобода" надрукувала в минулому кілька окремих сторінок Наукового Т-ва ім. Шевченка, а тепер друкує окрему вкладку з матеріялами про Українську Вільну Академію Наук і з найглибшим переконанням доручає ці наші інституції найбільшій увазі нашого громадянства.

Сліди ведуть до Москви

6-го травня ц. р. із в'язниці в Мехіко Ситі несподівано звільнено Жака Морнарда, людину, яка 20-го серпня 1940 року вбила співтворця т. зв. жовтневої революції, Ленінового соратника і Сталінового суперника щодо ролі „вождя світової революції" — Лева Троцького. Просидів у в'язниці Жак Морнард 20 років без 4-ох місяців.

Справжнє прізвище звільненого вбивника, що називав себе вперто Жаком Марнардом, сином бельгійського дипломата в Ірані, залишилося невідомим. Невиясненими залишилися мотиви і тло його вчинку. І під час процесу і під час перебування у в'язниці „Жак Морнард" дбайливо зберігав свою законспірованість, відмовляючись виявити будь-які подробиці справи, зокрема, з чийого доручення довершив він атентату на Троцького. Одному з мехіканських кримінологів вдалося тільки встановити згодом, що „Морнард" — це насправді еспанський комуніст на прізвище Рамон Меркадер, який нічого спільного з Бельгією не має.

Атентат на Троцького Меркадер чи пак Морнард підготовляв пляново, протягом восьми місяців, закрадаючись в довір'я Троцького і його охорони, як американський письменник Френк Джаксон і як переконаний троцькіст та запеклий ворог Сталіна. Допущений без ніяких підозрінь на розмову з Троцьким 20-го серпня 1940 року, він холоднокровно пробив Троцькому голову топірцем і віддався без спротиву в руки поліції. Загальне переконання у світовій опінії було, що вбивника підіслано з Москви, на безпосереднє доручення Сталіна.

Проте, на Москву, як на ініціятора та надхненника атентату на Троцького, вказав сам убивник своєю поведінкою після звільнення з в'язниці. Не затримуючись ніде по дорозі, Морнард - Меркадер подався з в'язниці просто на мехіканське летовище, де на нього вже чекав винайємлений кубинський літак і де зустріли його два чехословацькі „дипломати", які, вручивши йому чехословацький пашпорт, від'їхали разом з ним на Кубу. Звідти після одногодинної затримки Морнард - Меркадер мав від'їхати до Чехо - Словаччини, щоб там — одержавши громадянство ЧСР — поселитися на постійне перебування. В цьому випадку вбивник Троцького покористувався тим же самим шляхом, із якого користали минулими роками видатні совєтські шпигуни та саботажники, тікаючи через ЧСР в Москву від розкриття і суду в Англії, в Італії, чи в інших країнах. Обрання Морнардом - Меркадером шляху на Чехо - Словаччину під охорону керованого Москвою сателітного комуністичного уряду доказує, що Москва була заінтересована безпосередньо в підготові атентату на Троцького, і що тепер їй залежить на „безпеці" підісланого нею вбивника.

Двосічна пропаґанда

Пропаґандивно - барабанний вогонь, що його минулого тижня скерував Нікіта Хрущов проти Америки з приводу зістрілення американського літака над совєтською територією, мав тільки з самого початку деякі психологічні успіхи. Дуже скоро прийшла реакція в цілому західньому світі, що її Хрущов, мабуть, не сподівався.

Хрущов грубо помилився, коли думав „засоромити" Америку закидом, що вона переводить розвідчу роботу на совєтському терені. Ніхто інший, як сам лідер демократичної більшости в Сенаті, Линдон Джонсон, ствердив, що пожвавлення розвідчої діяльности не є причиною холодної війни, а є її безпосереднім наслідком. Пригадано Хрущову суттєві причини недовір'я Заходу до СССР та конечности здобування відомостей про совєтські збройні сили: совєтську манію секретности та відкидання Москвою всіх плянів міжнародної забезпеки проти несподіваної атаки. Появилися світлини совєтських літаків, якими Москва систематично проводить свої розвідчі лети — виготовляється довжелезні списки актів совєтського шпигунства. Конґрес зареаґував одностайною маніфестацією єдности з своїм урядом.

Виявився ще один немилий для большевиків наслідок виступу Хрущова. Як підкреслює військовий референт „Ню Йорк Таймсу", Генсон Болдвін, Хрущов розкрив світові слабе місце в оборонній системі Совєтів. Американський літак залетів понад 1,500 миль — 2,250 клм. — вглиб совєтської території, поки його збили. А скільки таких летів відбулося раніше з успішним закінченням їх місій?! Сам Хрущов заявив, що 9-го квітня ц. р. інший американський літак залітав у глибину СССР і нібито його „випустили", а 1-го квітня 1956 р. американська машина появилася над Києвом. Надрукована в совєтській пресі мапа із зіркою, яка показує місце, де збито той літак „У-2", стала свідоцтвом безсилля совєтського летунства: адже це аме „серце" совєтської воєнно - промислової округи, це половина дороги між південним і північним кордоном східньої частини СССР. Додати ще, що американські фахівці рішуче твердять, що большевикам вдалось збити той літак тільки тому, що він з нез'ясованих причин обнизився і зменшив швидкість лету.

З пропаґанди Хрущова виходить конфуз для СССР, а не для Америки. І всі познаки вказують, що той конфуз буде щораз більший.

Олег Лисяк

ОБЕРАМЕРҐАВ, ХРИСТОВЕ СЕЛО

26 років тому, 1934-го року, у відомому з пасійних вистав Оберамерґав в Баварії, трапилася незвичайна подія. Коли останні учасники проби у вечірньому присмерку залишали спорожнілий театр, до них підійшов сивоголовий старець і запитав, коли відбуватимуться наступні пасійні видовища. Бородаті і довговолосі відтворці біблійних постатей відповіли: „Згідно з пляном — у 1940-му році". Але сивоголовий сказав: „Ні, в 1940-му році буде шаліти війна, найбільша, яку знав світ. Ви гратимете щойно за 16 років!"

*

Пасійні вистави в Оберамерґав почалися в 1634 році після страшної пошести, званої „Чорною Смертю". Тоді мешканці села прирекли, що впродовж наступних віків вони і їхні нащадки влаштовуватимуть пасійні вистави щодесять років. Дотепер лише в двох воєнних роках 1870 і 1940 пасійні вистави не відбулися. Цього року, після звичайної десятирічної перерви, вистави починаються 19-го травня і відвідає їх, як сподіваються впорядчики, коло двох з половиною мільйонів людей.

Без сумніву, величезну ролю у формуванні пасійних вистав в Оберамерґав відіграв відомий монастир Бенедиктинів в Етталі. Високоосвічені монахи не лише виробляють чудовий етталський лікер, але й ведуть гуманістичну гімназію і роблять багато інших добрих справ для країни. Своїм культурним впливом вони причинилися впродовж віків до того, що пасійні видовища в Оберамерґав не залишились льокальною традицією, але виросли до величини всесвітньої події. Десять років тому, коли мені пощастило побувати в Оберамерґав під час вистав, я бачив там гладко зачісаних індійок із знаком свого племени на чолі побіч англійського католицького священика, що виглядав як втілення „отця Бравна" з оповідань Честертона, і американських вояків-муринів побіч еспанського ґранда в кастилійському строї. Вся ця публіка сиділа позавивана в накривала (це була осінь 1950 року, і гірське повітря було доволі холодне), перелистковуючи після виступів хору книжку з текстом у різних мовах і переживаючи своє паломництво і Божу муку.

Але пасійні вистави — не театр і на них не слід дивитися з точки зору театрального критика. Коли ви дивитесь на виставу, що триває від год. 8,30 до 12,30 і від 1,30 до 5,30, ви не можете почувати себе так, як у театрі. Ви або мусите переживати її як відтворення Божої муки, або нудьгуєте і виходите під час перерви.

Актори в Оберамерґав це — не актори. Христос, якого, до речі, грає цього року (вже вдруге) колишній член НСДАП Антон Прайзінґер, власник ресторану, має поганий несценічний голос; Мати Божа була, в акторському розумінні, „дерев'яна" (цього року постать Божої Матері грає стенотипістка Ірмґард Денґ, 22-ох років). Коли порівняти, наприклад, відтворців вистави з чудовими креаціями Блавацького чи Рудакевича з драм Лесі Українки („На полі крови"; Йоганна жінка Хусова"), то порівняння виходять безсумнівно на користь наших професіональних акторів. Але все таки, під час мало якої театральної вистави можна пережити стільки, скільки переживається в Оберамерґав.

На величезній сцені відбуваються три дії: кількадесятичленний мішаний хор перед кожною дією проспівує відповідні тексти, потім відтворюється живий образ з Старого Завіту, що становить паралелю до життя Христа (продаж братами Йосифа до Єгипту — зрада Юди) і після цього починається головна дія: картини з життя Христа від Шуткової Неділі аж до Воскресення. В деяких сценах бере участь понад 800 осіб (сцена перед Пилатом). При цьому не треба забувати, що всі актори мусять бути уродженцями Оберамерґав, і що їх спрадавна вибирали демократичним голосуванням, навіть в часах найбільшого тоталітаризму. Лише в 1950 році дозволено вийнятково, як особливий привілей, взяти участь у виставі не уродженці села, доньці американського майора - католика, який службово перебував в Оберамерґав і просив про цю почесть для своєї дитини.

Не завжди умови в Оберамерґав були сприятливі. Старі книги кажуть, що бували часи, коли заборонялось вистави, коли один окупант зміняв другого, коли після австрійців приходили французи... Але ні свої, ні чужі не могли стримати Христових вистав, що стали призначенням малого гірського сільця. Ці мешканці живуть лише для видовищ, від хвилини, коли вони, як малі довговолосі діти вперше виступають на сцені серед „народу", аж до хвилини, коли їх довгі бороди і волосся посивіють і вони вже не можуть більше виконувати свого життєвого призначення.

Ідучи в околиці Оберамерґав, не дивуйтеся, коли зустрінете довговолосого і бородатого „бавера" в ледергозах і зеленому капелюсі на ровері. Це, може, котрийсь із апостолів.

А коли наш міттенвальдський „Лев", дружина нашого табору Діпі, виступала в льокальній „Крайс - Лізі", не раз проти наших грали бородаті й довговолосі змагуни з Оберамерґав. Цікаво вони виглядали у футбольних одягах.

Цікава також заля театру в Оберамерґав. Вона не має стелі — над сценою відкрите небо і баварські Альпи. Цікаво виглядає єрусалимський краєвид на тлі баварських Альп. Заля має 6,000 місць, і це, власне кажучи, велика неприкрашена нічим шопа, що кінчається сценою. Однак, з кожного місця залі чути найтихіший шепіт на сцені і видно кожний рух акторів.

Як сказано, до вистав в Оберамерґав годі підходити як до театру, хоч тут технічному обладнанню не можна зробити ніяких закидів, не зважаючи на те, що в оберамерґавському театрі немає не лише електричного світла, але взагалі електричного струму, і актори не вживають гриму. Хрест, що на ньому розпинають Христа, важить коло сотні фунтів, і Антон Прайзінґер має що двигати.

*

Яке враження роблять вистави на глядачів? Очевидно, це індивідуальна справа. Флюїд, що пливе зі сцени, не сприймається усіми однаково. Я бачив людей, що обтирали сльози, бачив і таких, що виходили під час перерви і вже не повертали, задовольнивши свою цікавість.

У моїй пам'яті найглибше відтиснувся образ Оливної Гори, коли Син Божий, людина як кожен з нас, намагався тричі відвернути від себе келих горя. „Не моя, але Твоя хай буде воля, Господи!" В ці важкі часи, коли весь світ з жахом здригається перед маривом майбутнього і коли кожен з нас хотів би відвернути від себе свою власну чашу — ці слова западають в душу і дають нову відвагу. „Не наша, а Твоя воля, Господи." — ось що залишилось мені впродовж десятьох років від часу вистави в Оберамерґав і що залишиться, хіба, й на майбутні роки, що надходять.

БОЛЬШЕВИЗМ — ТЕРОР, БРЕХНЯ І ОБЛУДА

...„То батько був, якого й слово,
Лише брови єдиний знак —
Ставав законом поту й крови...—
І що не так — кажи, що так.

...Вже й ті, що йшли у першій лаві,
В підпілля, між тюремних стін,
Що здобували цю державу —
По одному зникали в тінь...

Вже на одних — наклали вето,
Других — понищили й сліди;
І деяким висіть портретам —
Наказ він видав назавжди.

Так на землі він жив і правив,
В кулак затиснувши крутий, —
І хто при нім його не славив,
Не вихваляв? — знайдись такий!..

...Це ж ми, єдину взявши тему,
Кричали — ради живота —
Що писані йому ж поеми
Він сам вкладав нам у вуста.

І чи ж не ми в притихлій залі,
Його лише почувши крок,
Уже зривалися й кричали:
— Ура! Він геній! Він пророк!

...О, не співали наші оди
Про те, що в беззаконні він
Не на особи — на народи
Верховний посилав проклін!.."

Ці вірші — уривки із довгої поеми Олександра Твардовського „За далью даль", тобто „За далечінню далечінь", останню частину якої опублікувала 29-го квітня ц. р. московська „Правда" (для „Свободи" переклав Леонід Полтава).

О. Твардовський, орденоносний московський поет, працював над поемою „За далечінню далечінь" від 1949 р. по 1960 р. Дуже можливо, що поему він написав на безпосереднє замовлення хрущовського ЦК партії (як свого часу писав на замовлення Сталіна...).

Поема витримана в дусі партійного трактування постаті Сталіна: він мав помилки, але він, одночасно, індустріялізував країну і виявив себе полководцем та стратегом під час останньої війни. О. Твардовський, щоправда, робить легкий натяк на те, що під час індустріялізацій п'ятирічок його „т ь о т к а Дар'я" з-над Волги занадто вже бідувала, що трудодні й трудоночі нічого їй не давали; що воєнна перемога СССР занадто дорого коштувала... Але, навчений колись Сталіним, а тепер поучуваний Хрущовим, московський поет ніде не ставить крапки над „і", бо — „как би чего не вишло...", як міркував щедрінський премудрий Піскар...

Є в поемі натяк на те, що Сталін знищував цілі народи. Та цій темі Твардовський присвятив тільки 4 рядки у поемі, яка нараховує кілька тисяч рядків. Вдаючи ліберала і „ленініста" — тобто повторюючи нинішні тактичні кроки Кремлю, — Твардовський намагається виступити в ролі оборонця, скинути всю вину на Сталіна, адже той уже мертвий. Та навіть обравши таку позу напівпартійця, напівскомороха, він у довжелезній поемі навіть не натякнув, що являла собою примусова колективізація в СССР; навіть не заїкнувся, що були й такі, які Сталіна не славили і за те загинули в Сибіру; він не знайшов ні одного теплого чи бодай холодного слова для українського Розстріляного Відродження; пишучи про заборонених — він не згадує про тих, які й тепер залишаються під забороною.

О. Твардовський почав говорити — і спинився, не доказавши слова. Бо сказати правду — означало б кинути бомбу на совєтсько - московську систему, т. зв. комунізму, виступити в захист природних прав усіх народів СССР. Однак, навіть чверть-слово правди в поемі „За далечінню далечінь", де Твардовський пише про Сталіна, — підтверджують не тільки ту характеристику, яку ми давали Сталінові від першого дня його приходу до влади, але й повну забріханість совєтської системи, яка після смерти Сталіна „змінилася" особою диктатора, але не своєю суттю.

Н-ч

200-РІЧЧЯ БРИТІЙСЬКОГО МУЗЕЮ

Широко знаний і шанований у всьому- культурному світі Британський Музей відзначає цього року 200-річчя своєї служби Великій Британії, Европі та й решті цивілізованого світу. Тисячі відвідувачів з усіх закутків земної кулі відвідують щорічно це культурне святилище західнього світу, в якому, поміж тисячами експонатів, зберігаються такі безцінні пам'ятки, як „Велика Карта Свобід", саркофаги єгипетських фараонів, викопалини Асирії, Халдеї, вже не згадуючи „молодих" пам'яток античного Риму та сонячної Гелляди. Щождо єгипетських мумій, то найбільша у світі їх колекція знаходиться саме тут.

Велетенська будівля Бритійського Музею начислює рівно 100 років свого існування. З малого дому, перетвореного двісті років тому в одному із затишних кутків Лондону в музей, через дальші прибудови та експансію в сусідні квартали міста постав нинішній колос. Самих лише книжок начисляється в тому музеї вісім мільйонів примірників. Широкі й глибокі підвали цього архітектурного велетня приміщують мільйони різнородних предметів, що їх годі видобути на денне світло хоч би для показу відвідувачам. Лежать ці речі фахово скаталоговані, доступні хіба для спеціялістів із відповідної ґалузі знання. Але навіть для тієї категорії спеціялістів існують окремі провідники, без яких годі було б зорієнтуватися в тому новітньому Вавилоні науки й мистецтва.

Публічна читальня Музею перепускає щоденно 400 до 500 високозаавансованих науковців, для яких це одиноке місце у світі, де вони можуть роздобути, переважно у фотостатах, кожну публікацію, друковану будь-коли і будь-де англійською мовою. Зберігаються тут також доступні всім видання, які на протязі двох сторіч надсилали різні видавці, установи та університети світу. У цій читальні Бритійського Музею, оточений стосами книг і документів, Карл Маркс скомпонував свій „Капітал", свою злощасну „біблію" комунізму.

В мурах Бритійського Музею зберіг ентузіяст грецької скульптури, лорд Елжін цілий ряд пам'яток Партенону в Атенах. Якби не геройські заходи цього мецената античних знахідок, то сьогодні по них і сліду не залишилося б у їхній батьківщині. Одержавши в 1800 р. від грецького уряду право купувати ті скульптури, лорд Елжін знайшов їх у такому жалюгідному стані, що просто не було що збирати докупи. Війна з Туреччиною, потім безладне залишення сплюндрованого турецькими наїзниками Пантеону привели до того, що місцеве населення почало масово розбазарювати високовартісні руїни, колони, капітелі й статуї — вживаючи все це як будівельний матеріял. А решту доконували дощі й вітри. Зі своєї власної кишені лорд - меценат Елжін заплатив тоді грецькому урядові дуже високу, як на ті часи, суму — 75,000 бритійських стерлінгів, і таким чином вирятувані решки давньої слави Партенону перевезено до Лондону.

Або кам'яні таблиці з ієроґліфами, знайдені припадково в глибокому шарі піску в Єгипті під час відомої воєнної виправи Наполеона. Після упадку імперії „малого Корсиканця", британці забрали цю знахідку, як воєнний трофей, і примістили її в Бритійському Музеї. Французький учений Шамполіон перший відчитав зміст перед тим невідомих письмових знаків старого Єгипту.

До надзвичайно цінних скарбів цього музею належать знайдені 28 років тому бритійським археологом у печерах долішнього Іраку побутові предмети та перлові й інші жіночі прикраси тамошніх мешканців з-перед шести тисяч років. Це т. зв. „сумерійські знахідки". Для бритійського світу особливо цінними є такі документи, як, наприклад, недокінчений лист адмірала Нелсона до леді Гемілтон, писаний перед смертю цього британського національного героя, що пішов зі своїм адміральським кораблем на дно під час відомої морської битви під Трефальґаром.

У цьому ювілейному році не лише Англія, але й цілий культурний світ з пошаною згадують творців та будівничих - меценатів цього єдиного у світі музею.

І. Г-ич

МАТИ

Я твій портрет
фіялками вберу —
А ти ж так любиш
голубі фіялки —
Мене ти вчила
правді і добру,
Мене ти вчила
працювати змалку...

Я доторкнуся
до твого чола —
На ньому зморшки —
й ті такі ласкаві...
Ти все дала
й нічого не взяла.
Ні крихти хліба,
ні спасибі навіть...

Все те, що мав,
і те, що в мене є,
Що від людей
і від землі святої,
Усе, що в праці
радістю стає,
Передано
в моє життя тобою!

В. ПІДПАЛИЙ

Лев Яцкевич

МОЖЛИВОСТІ ПРАЦІ НА ФЕДЕРАЛЬНИХ ПОСАДАХ

(3)

Крім обов'язкових 6½%, що їх стягають федеральному працівникові на емеритальний фонд, він може підвищити собі майбутню емеритуру добровільними вкладками, не більшими як 10% його заробітку. В найближчих тижнях американський уряд впроваджує для своїх працівників забезпеченевий плян на випадок недуги, який буде кращий за „Блю Крос" та „Блю Шілд", 50% якого оплачуватиме держава. Федеральна служба передбачає 8 платних свят, які автоматично переходять на понеділок, коли свято припадає в неділю, або на п'ятницю, коли свято припадає в суботу.

Держава оплачує також кошти студій (оплату за книжки), коли працівник студіює вечорами, а в деяких випадках навіть може дати йому оплачену відпустку на час до одного року для закінчення університетських студій, коли працівник робить „мастер деґрі" або докторат.

Платні високих федеральних працівників

Найвищим федеральним працівником в Америці є Президент, що одержує — $100,000 річно і $50,000 на репрезентаційні цілі як теж $40,000 на кошти подорожі. Його заступник одержує — $35,000 на рік та $10,000 на кошти подорожі. Стільки ж одержують судді Найвищого Суду (за вийнятком коштів подорожі).

Сенатори та конґресмени одержують $22,500 на рік та певні податкові привілеї, члени Президентового кабінету — $25,000; начальники департаментів — $22,500 а начальники бюр та деяких федеральних аґенцій — $22,000. Головний архітект в Білім Домі, помічник директора ЕфБіАй, губернатори Панамського Каналу, Ґуами та Вирджин Айлендс одержують $19,000; головний комісар для американських індіян — $18,000, а головний скарбник — $17,000.

Система платень та авансів

В загальному федеральна служба має дві системи платень — групову та неґрупову. Перша складається з 18 груп, в кожній з яких передбачені щаблі для автоматичного підвищування та тривких додатків для тих, що „сидять" в одній групі довше, як 10 років.

Групова система платень охоплює всіх урядовців. Нормально кожний федеральний працівник в тій категорії платень стартує від щабля „а" признаної йому групи.

Вийняток в тій системі становлять інженери та науковці, для яких Конґрес ухвалив особливий закон. Початкова платня інженера без жадної практики $4,490 на рік або $86,50 на тиждень. Звичайно протягом року він переходить до вищої групи, з платнею до $5,430 на рік, або до $104.20 на тиждень.

Недавно схвалений закон дає можливість здібним студентам, що мають пересічні іспитові осяги, або є такими, що є між першою 25-кою ґрадуантів у клясі, стартувати від $5,430 на рік. Тоді черговий аванс перекидає його до щабля, що підвищує його платню до $6,295 на рік, або $121 на тиждень. А ця платня є вже на поземі платень приватної індустрії для інженера з однорічною платнею. Коли інженер робить якісь добрі поступи на федеральній яких 3-4 роках до групи, що яких 3 - 4роках до групи, що підвищує знову його заробіток до $7,510 на рік, або — $144,60 на тиждень. В тій групі звичайно інженер перебуває 5 - 6 років і мусить вдовольнятися автоматичними авансами у висоті $240 після 1½ року.

Автоматичне підвищення для нижчих груп платень нижче: $95 і $150 на рік, а для всіх вищих груп $240 що 72 тижні або що 1½ року.

Ті самі привілеї, що й інженери, мають науковці. Деякі становища в федеральній службі вилучені з іспитового обов'язку. Це відноситься головно до тих груп, що для номінації вимагають схвалення Конґресу.

Деякі федеральні аґенції мають власну систему платень та авансів; до них належать: Американська Інформаційна Аґенція, Закордонна Служба, Адміністрація Долини Теннесі, Комісія Атомової Енерґії, Федеральне Бюро Дослідів і всі медично - санітарні становища у т. зв. Адміністрації Ветеранів.

Платні робітників

Неґрупова система платень охоплює переважно становища робітників та ремісників. Замість груп та щаблів є там т. зв. поземи та ступні. Наприклад, слюсар має платню, зв'язану з поземом 10-им. Найнижча ставка для робітника — платня замітача, що становить $1,95 на годину. Фаховий механік має $3,50 на годину, що відповідає платні інженера з 2-річною практикою. Усі формани мають вже групові платні.

Платні робітничого персоналу щороку достосовується до пересічних платень в індустрії, і через це вони значно вищі, як платні урядовців. Вони одержують нормально прийняту ставку за надчисельні години (150%) без огляду на заробітню платню та кількість відроблених годин.

Працівники вищих груп одержують овертаймові ставки найвищого щабля, що становить $4,32 на годину з тим, що висота овертайму в 2-тижневому заробітку не може перейти суми $537,60. Цього обмеження не мають робітничі ставки, і через те механік на поїздах; при яких буває багато надчисельних годин, заробляє густо - часто більше, як інженер, з яким він працює. До речі, в часі виїздів федеральний працівник одержує, крім зворотів коштів подорожі, $12-25 денно на прожиток, залежно від аґенції, в якій даний працівник працює. Хто їде власним автом, одержує 10 центів за кожну милю.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ПЕРЕДПЛАТА:

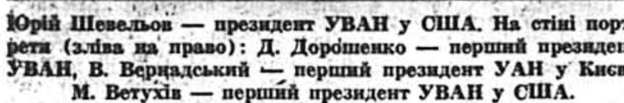
На рік	$12.00
На пів року	6.25
На три місяці	3.25
В Джерзі Сити і закордоном:	
На рік	$14.00
На пів року	7.50
На три місяці	4.00
SUBSCRIPTION RATES:	
One year	$ 12.00
Six months	6.25
Three months	3.25
Jersey City & Foreign Rates:	
One year	$14.00
Six months	7.50
Three months	4.00

For UNA members monthly 65¢.

Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Десятиліття Української Вільної Академії Наук у США

THE UKRAINIAN ACADEMY OF ARTS AND SCIENCES IN THE U. S. — 11½ WEST 26th STREET, NEW YORK

Юрій Шевельов — президент УВАН у США. На стіні портрети (зліва на право): Д. Дорошенко — перший президент УВАН, В. Вернадський — перший президент УАН у Києві, М. Ветухів — перший президент УВАН у США.

Юрій Шевельов

З ПЕРСПЕКТИВИ ДЕСЯТИРІЧЧЯ

Десять років у житті якоїсь інституції — невеликий час. У житті еміграційної інституції десять років стають справді ювілейною датою. І не тільки тому, що багато еміграційних починань виявляються ефемеридами, одноденками, рослинами без справжнього ґрунту. Важливіше те, що в самому житті еміграції за цей час заходять глибокі зміни, яких може більшість емігрантів і не помічає, але глибини й значення яких не можна перецінити. Ці зміни полягають в поступовому пристосуванні до життя країни, де емігранти перебувають, пристосуванні неусвідомленому, непомітному в щоденній метушні, але від того не менш важливому.

Головним завданням Української Вільної Академії Наук, коли вона сформувалася в США, було об'єднати розпорошених українських науковців, уможливити їм наукову працю впровадити знання про них і їх самих в американський науковий світ. Адже більшість з них приїздили до Америки не як науковці, але як звичайні іміґранти, не пристосовані до місцевого життя, опинялися в різних місцях розлогої країни, без контактів, без, здавалося, будь-яких перспектив. Здебільша це були люди старого покоління. Молоде покоління ходило ще в студентах, і то в студентах з перерваними студіями. Середнє покоління, не мавши стажу й досвіду викладання, не знаходило дороги до університетського викладання і стояло перед потребою знову ставати студентами.

Не було легким завданням об'єднати цих людей, тим більше, що в цих обставинах формальних критеріїв не вистачало, і часто було досить тяжко встановити, хто є — або буде — справжнім науковцем, а хто тільки хотів би мати пошану, гідну цього звання. Потрібний був добір, суворі критерії — і це було другим завданням Академії. Можна критикувати цей добір в окремих випадках, але загалом спроба створити наукову інституцію високого рівня, гідну назви Академії, вдалася. Спроба ця аж ніяк не означає замкнення в вузькому колі, зневаги до молодших. Навпаки, саме суворий добір провідних кадрів забезпечує увагу молоді, атмосферу, потрібну для її зростання. І наукова молодь зрозуміла це. Усе поважне, краще серед неї горнеться до Академії.

Поява наукової молоді одна з значущих змін у житті нашої еміґрації, зміна, що сталася саме за минулі десять років. Сьогодні нас оточує численна і надійна молодь. Вона зв'язана, як правило, з американськими викладами й дослідними інституціями, але водночас вона активно бажає зберігати свої українські зв'язки і працювати на добро обох своїх батьківщин — нової американської і старої, української.

За цей час Академія знайшла визнання в американському науковому світі. Недвозначною ознакою цього є те, що, поруч з особистими зв'язками й прихильними відгуками, Академія систематично дістає допомогу від американських інституцій на видання своїх „Аналів".

Ці дві кардинальні зміни в науковому житті еміграції — визнання авторитету й поваги Академії американськими чинниками і зростання численної групи молодих американських науковців українського роду і серця висуває перед Академію нові завдання. Мало тепер бути осередком українських науковців - емігрантів. На додаток до цього треба змагати до того, щоб перетворити Академію на американський, а далі й світовий — мавши на увазі, звичайно, вільний світ — осередок українських студій. Завданням Академії стає стимулювати інтерес до української тематики серед науковців Америки й Европи, допомагати їм у їхніх розвідках, друкувати ці розвідки, перетворюючи поступово „Анали" на світову трибуну україністичних розшуків і досліджень. Це важке завдання, але те завдання, що стояло перед Академією перших десять років її існування, теж не було легке.

З тим ядром науковців, відданих справі української незалежної науки і її осередку Академії — що їх Академія навколо себе згуртувала і що зробила справу Академії справою свого життя й чести, завдання це можна буде виконати. Починаючи друге десятиріччя життя своєї улюбленої Академії, ці українці-науковці всіх поколінь свідомі своїх завдань і труднощів, з ними зв'язаних. Нема підстав побоюватися за розвиток української вільної науки на чужині. Нема підстав сумніватися в тому, що розвиток цей принесе рясні плоди і на Україні — в майбутньому, коли впадуть політичні бар'єри, і навіть тепер, коли вільне слово українських науковців просочується на батьківщину тонким струмочком, але все таки просочується і робить там свою важливу й відповідальну справу.

Чи є потреба нагадувати, якою мірою успішність заходів і праці Академії залежить від її підтриму морального й матеріяльного — українською еміграцією? Уся праця Академії, усі її видання, за винятком „Аналів", цілком залежать від цього підтриму. Сказати, що він забезпечує повно розгорнену діяльність Академії, на жаль, не можна. Проте, деякі ознаки показують, що і тут зрозуміння завдань і важливости праці Академії зростає. Сподіваймося, що громада наша покажеться на висоті своєї відповідальности і своїх обов'язків.

Любов Дражевська

ОСНОВНІ МОМЕНТИ З ІСТОРІЇ УВАН У США

Українська Вільна Академія Наук у Сполучених Штатах постала як наукова інституція з основними завданнями — підримувати розвиток тих галузей знання, що заборонені і занедбані на Україні, і вносити до світової культури досягнення українського інтелекту.

УВАН у США продовжує традиції Української Академії Наук, оформленої законом Української Держави 14 листопада 1918 року, що була завершенням багаторічних прагнень українських учених до організованої спільної наукової праці. Як відомо, комуністична влада поступово перетворила Академію на знаряддя комуністичної політики, гуманітарні науки занедбано.

Ті українські учені, яким пощастило вирватися на Захід, у противагу до невільничої Академії Наук УССР, створили в 1945 році в Авґсбурзі Українську Вільну Академію Наук. В 1948 році президент УВАН, Д. Дорошенко виїхав до Канади і почав там діяти. Була заклалена УВАН у Канаді.

В 1948-1949 роках поважна кількість членів УВАН приїхала до Сполучених Штатів, і тут почались заходи до організації праці Академії. В листопаді 1949 року до Нью-Йорку прибув М. О. Ветухів, який скликав 17 листопада нараду ініціятивної групи українських наукових робітників, новоприбулих до США. На цій нараді ухвалено: „Вважати за необхідне зорганізувати у США українських учених і заактивізувати діяльність у США УВАН, як американсько-української інституції". Протягом кількох місяців встановлено зв'язок з українськими ученими в США, зокрема з тими, що уже перебували тут десятки років і мали відповідне становище в американських університетах. О. Грановський, В. Тимошенко, С. Тимошенко та інші підтримали ідею організації Академії.

15 квітня 1950 року в Нью-Йорку відбулись організаційні збори дійсних членів УВАН, членів-кореспондентів і наукових співробітників. На цих зборах ухвалено обрати тимчасову Управу, виробити статут УВАН у США і негайно розпочати працю в напрямку організації видавництва і наукових конференцій. Головою тимчасової Управи обрано М. О. Ветухова.

Негайно розгорнулась праця в осередку вільної української науки, який перший час навіть приміщення свого не мав. Матеріяли архіву УВАН, що поступово прибували з Европи, зберігалися в приміщенні „Самопомочі" на 7 вулиці, а вся редакційна і канцелярська робота відбувалась у приватних приміщеннях.

12 травня 1950 року відбулася перша пленарна конференція УВАН у США в прекрасному приміщенні Ньюйоркського Історичного Музею. Доповідь О. Повстенка „Архітектура стародавнього Києва" притягла численних гостей.

Управа УВАН у США ухвалила почати видавати новий журнал англійською мовою. Цей журнал був розрахований на американських дослідників і студентів, що займаються східньо-европейськими проблемами. Незнання мови позбавляє цих дослідників змоги користуватися відповідними джерелами в українській мові. Головним редактором став М. Ветухів, помічником редактора — Ю. Луцький, членами редколеґії — О. Грановський, Р. Смаль-Стоцький і В. Тимошенко, а від 1951 року Д. Чижевський. Майже одночасно з Академією постала Фундація УВАН у США, яка почала збирати гроші серед українців в Америці. Скарбник Фундації, М. В. Кекало розсилав листи по всій Америці, і новоприбулі іміґранти присилали по кілька долярів. М. О. Ветухів і М. Кекало особисто звернулися до українців з довоєнної іміграції, і прихильники вільної української науки своїми внесками уможливили працю Академії і видання першого випуску журналу.

В січні 1951 року вийшло перше число англомовного журналу „Анали УВАН у США". Редакція дістала ряд листів від американських учених, що вітали появу нового журналу, який відкривав досягнення української науки англомовному світові.

В травні 1951 року УВАН у США одержала 5000 дол. від Фундації Форда на продовження видання „Аналів". Уперше в історії української еміґрації американські наукові і ґромадські чинники знайшли можливим фінансувати видання українського журналу. З цього часу „Анали" появляються систематично, розходячись по всьому світу. Вони є в усіх великих бібліотеках світу, включно з бібліотеками Києва і Москви. „Анали" друкують праці корифеїв української науки, що досі не були перекладені на англійську мову; наприклад, були вміщені роботи М. Грушевського, О. Потебні, М. Туган-Барановського, М. Драгоманова. Друкують праці сучасних українських учених і роботи учених різних національностей, що порушують тематику, пов'язану з проблемами України і Східньої Европи.

В 1952 році Академія видала Перший Шевченківський Річник УВАН. Від того часу Шевченківський Річник з'являється систематично, подаючи нові праці з шевченкознавства. В 1952 році вийшов Збірник Наукових Праць, присвячений пам'яті Д. Дорошенка.

В 1954 році Академія розпочала видання ряду високоякісних книжок українською мовою. Видано „Історію української літератури" Д. Чижевського, „Твори" М. Куліша, „Спогади" Є. Чикаленка, „Місто" В. Підмогильного та ін.

Від часу заснування Академії, систематично відбуваються наукові конференції, яких за десять років відбулося 459. Академія різко виступала проти проявів провінціялізму в українській науці і притягла до участи в конференціях учених багатьох національностей. Відбулись десятки урочистих конференцій.

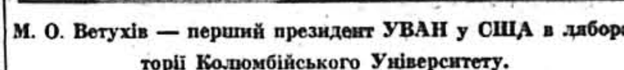
Від 1951 року працює група УВАН у Детройті, від 1955 — група УВАН у Денвері і від 1956 — група УВАН у Вашінґтоні. Ці групи переважно діють в напрямі організації наукових конференцій і популяризації видань УВАН у США.

Музей-Архів УВАН у США працював безперебійно понад десять років, хоч не дістає на це спеціяльних фінансових асиґнувань. Матеріялами Музею користуються українські і американські дослідники.

Починаючи від 1958 року, УВАН у США вжила заходів, щоб перевезти на схов до Архіву Російської і Східньо-Европейської історії Колюмбійського університету цінні архіви окремих осіб і українських громадських організацій, з тим, що коли Україна буде вільною демократичною державою, ці матеріяли будуть безкоштовно передані до Української Академії Наук у Києві. Уже перевезено архіви В. Винниченка, Є. Архипенка і Скоропис-Йолтуховського.

11 червня 1959 року перший президент УВАН у США М. О. Ветухів відійшов у вічність, залишивши слід своєї діяльности у численних редаґованих ним українських і англійських публікаціях. В Академії лишився численний гурт людей, об'єднаних ідеєю служити українській вільній науці.

24 жовтня 1959 року конференція дійсних членів обрала нового президента УВАН у США, Ю. В. Шевельова. У своєму інтерв'ю в надрукованому в „Свободі" 18 листопада 1959 року, Ю. В. Шевельов сказав, що загальна мета Української Вільної Академії Наук „з вірою в українську правду і вітальність української науки і її творців творити нові українські вартості та збагачувати ними науковий і культурний доробок людства".

М. О. Ветухів — перший президент УВАН у США в лабораторії Колюмбійського Університету.

Антін Адамович

ОСТРІВ ВІЛЬНОЇ ДУМКИ — УВАН У США

У морі щоденного буття, приємно буває почутися на острові вільної думки, нескованої поржавілими обручами будь-якої обмежености чи партійницького сектантства. Одним із таких островів, і не для українців тільки, є Українська Вільна Академія Наук у Нью-Йорку, і то від самого початку своєї діяльности тут, десять років тому. Нам, білорусинам, особливо приємно, що ми першими знайшлися на тому острові, відкритому українцями: вже 7-го червня 1950 року, на другій в історії Української Вільної Академії Наук у США науковій конференції, разом з українським ученим Ярославом Рудницьким виступив з доповіддю й білорусин, Ян Станкевич, та від того часу почалася невпинна й досі співпраця білорусинів з українцями на цьому ґрунті.

Правда, кажуть, що білорусько - українська співпраця — це нічого дивного, це щось просто показане історично та геополітично (правда та гіркіша, що кажучи так, далеко не завжди так роблять). Жадного дива й не було б, якби на співпраці білорусинів з українцями справа в Академії і обмежилась. Але ось цифрові дані: за десять років на конференціях Української Вільної Академії Наук у США учені-неукраїнці прочитали 63 доповіді, в тому числі 29 доповідей американці не-українського походження. Доповідали учені білоруської, грузинської, жидівської, польської, російської, татарської, турецької, фінської, чеської, шведської та японської національности. В „Аналах" Академії поміщено понад десяток статтей не-українських авторів.

Ще яскравіший образ міжнаціональної праці Академії дістанемо, коли до чисел додати деякі імена та теми. Між доповідачами на конференціях УВАН у США були американці — знавці Східньої Европи, як професор Колюмбійського університету Філіп Мозлі, що кілька разів робив доповіді в Академії (зокрема, „Драгоманов і свідомість світу" та „Михайло Ветухів і американська наука"); проф. Олівер Фредеріксен (доповідь „Грушевський, як історик і творець історії" 1954). Були доповіді таких професорів Колюмбійського університету: Л. Стілман (дві доповіді про творчість Гоголя), Джон Вуорінен (доповідь „Проблема націоналізму в новітній Фінляндії); Александер Даллін (доповідь про підсумки Угорської революції 1956 р.) та інші. Кілька доповідей зробив Джон Армстронґ, автор відомої книжки „Український націоналізм". Один з найвидатніших російських учених у США, покійний професор Гарвардського університету, М. Карпович, виступав з доповіддю про взаємини України і Росії в історичному розвитку, а відомий польський учений, професор Фордгамського університету, Оскар Галецький з доповіддю про взаємини України і Польщі; він же ще кілька разів виступав на конференціях Академії, зокрема на Мазепинській конференції 1960 року з доповіддю „Польща в часи Мазепи". Другий відомий польський учений, Станіслав Кот, фахівець з історії культури Східньої Европи, у 1955 р. робив доповідь про історію реформації на Україні. Чеський історик Отакар Одложілік робив доповідь про з'їзди слов'янської молоді в Австрії в кінці минулого століття (надрукована також в „Аналах" Академії).

На спеціяльній конференції на тему „Національні опозиції в комуністичних партіях республік СССР" в 1959 році, разом з українцем В. Голубничим, виступали з доповідями грузин І. Ґольдман, татарин Г. Султан та автор цих рядків, який, крім того, зробив кілька доповідей на конференціях Академії та часто й радо виступав у дискусіях.

Співпраця Академії з жидівськими ученими привела до створення в 1956 році спеціяльної комісії для вивчення історії українсько - жидівських взаємин, організатором і душею якої був покійний український діяч жидівського походження, Арнольд Марґолін. Ще в 1953 році читали доповіді видатні жидівські історики, покійний професор Колюмбійського університету, Філіп Фрідман („Початки поселення жидів на українській землі і проблема хозар") та д-р Я. Шацький („Українсько - жидівські взаємини в Галичині в 1848 році"). Дві доповіді дав д-р Джозеф Ліхтен („З досліджень українсько - польських взаємин" в 1955 р. та „Жиди в житті і творчості Ів. Франка" в 1958 р.). В „Аналах", присвячених пам'яті А. Марґоліна, надруковані праці членів Комісії для вивчення історії українсько - жидівських взаємин Ф. Фрідмана, І. Ґольдмана, К. Левіна, О. Домбровського та Л. Чикаленкака (1959 року).

Не обминути також співпраці Академії з ученими-тюркологами. Була доповідь (пізніше надрукована в „Аналах') турецького історика, професора Істанбульського університету Зекі Веліді Тоґана — „Похід Тімура на Україну і Північний Кавказ 1395 року". Були доповіді професора Колюмбійського університету Карла Менґеса про взаємини тюркського світу і України - Руси та про тюркські і татарські елементи в російській мові. Вкінці згадаємо про японського ученого Т. Кувагара, що в 1958 році прочитав лекцію про сучасну Японію.

З приємністю згадуючи факти, що стосуються міжнаціональної співпраці в рамках Української Вільної Академії Наук, з болем у серці доводиться пом'янути того, хто найбільше спричинився до її організації і здійснення — покійного професора Михайла Олексійовича Ветухова, цього справжнього „паннаціоналіста", як мені одного разу випало назвати його. Він був світлою та широкою людиною і завжди керувався високою свідомістю окремішности, добра та інтересів усіх націй взагалі, з своєю українською нацією включно, а не виключно.

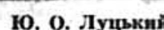
І хочеться тільки побажати, щоб ця праця, керована такою свідомістю, ішла та зростала і в наступних роках та десятиліттях.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Надрукувавши раніше кілька окремих сторінок з матеріялами про Наукове Товариство ім. Шевченка, разом з цим числом „Свободи" друкуємо дві додаткові сторінки матеріялів про Українську Вільну Академію Наук, з нагоди її десятиріччя. Матеріяли були приготовані з ініціятиви УВАН і членами УВАН і також залишаємо в них оригінальний правопис, зокрема, коли мова про назву США (Сполучені Штати Америки).

Юрій Луцький

ДЕЩО ПРО ПОЧАТКИ „АНАЛІВ"

Ю. О. Луцький

Було це в 1950 р. Повертачи зі сходин Управи УВАН у США, я не раз відчував болюче ту прогалину, що ділила нас від американського світу. Багато наших дискусій і нарад велося в доволі романтичній і нереальній атмосфері.. А треба було за всяку ціну знайти зв'язок з дійсністю — з Америкою і американською наукою. Інакше пляни дальшої праці і розвитку Академії були б засуджені на повільну, але певну смерть.

Знайти цей контакт, вивести українську науку на американську, а тим самим на світову арену було не легко. Більшість із членів УВАН у США не знала ані англійської мови, ані обставин і можливостей наукової праці в Америці. Деякі вперто радили продовжувати своє окремішне існування, відірване від світу і недоступне для нього. Інші відчували потребу зв'язків, але не вірили, що є на це можливості.

Людиною, яка ніколи не сумнівалася в потребі і можливості тісних зв'язків з американським науковим світом, був Михайло Олексійович Ветухів. Тому лише йому можна завдячувати реалізацію першого почину УВАН у США в напрямку нав'язання контакту — появу англомовного видання — „Аналів". Він довів цей почин до успішного завершення тільки тому, що вірив у його конечність і тому зумів перебороти всі перепони як по українському, так і по американському боці. Своїм надзвичайним даром погоджувати людей і заохочувати їх до праці над „Аналами" Михайло Олексійович доказав, що всі перепони можна побороти.

Своїм змістом перший випуск „Аналів", що появився в січні 1951 р., представляв спробу зазнайомити англомовний науковий світ з працею українських вчених. Матеріял був різнородний щодо змісту і якости. Все таки початок було зроблено і перший відгук на „Анали" був прихильний. Дальший розвиток був забезпечений завдяки дотації із фундації Форда. Чергові випуски „Аналів" набирали щораз більше академічної поваги і стали чи не одиноким загальнопризнаним англомовним періодичним виданням української еміґрації.

Все це належить тепер до історії зусиль української науки у вільному світі здобути собі місце й признання. Сьогодні згадуємо початки роботи УВАН у США — десять років тому на сірих вулицях і в зле освітлених приміщеннях долішнього Нью-Йорку.

Леонід Соневицький

УВАН У США Й УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА

Досить простежити хроніку діяльности УВАН у США та перегорнути сторінки видань Академії, щоб оцінити той вклад, яким вона збагатила українську історичну науку за останнє десятиріччя.

У складі УВАН у США працює низка секцій та комісій, у тому числі й Історична Секція, що почала свою діяльність вісім років тому. 10-го березня 1952 р. відбулися перші, організаційні збори Історичної Секції УВАН у США, на яких обрано Управу Секції у складі: голова — проф. Олександер Оглоблин; секретар — д-р Леонід Соневицький, що від кількох років виконує теж функцію заступника голови Секції. Говорячи про роботу Історичної Секції, треба в першу чергу відзначити ту невсипущу працю, яку провів її голова, один з найвидатніших українських істориків останніх десятиліть. Вистачить тут тільки згадати той факт, що не було майже року, щоб він не доповідав на засіданнях Секції. Крім О. Оглоблина, на засіданнях Історичної Секції виступали з доповідями, у багатьох випадках двічі, а то й більше разів, такі доповідачі (у хронологічному порядку виголошення доповідей): Андрій Яковлів, Лев Биковський, Олександер Домбровський, Леонід Соневицький, Юрій Тищенко, Іван Світ, Семен Демидчук, Ігор Шевченко, Олег Федишин, Василь Косаренко-Косаревич, о. Ізидор Нагаєвський, Теодор Мацьків, Микола Кушніренко, Павло Грицак, Любомир Винар, Богдан Кравців, Василь Омельченко. З-поза США надіслали свої доповіді о. Іриней Назарко та Наталія Полонська - Василенко. Самий уже перелік цих прізвищ вказує на те, що в праці Історичної Секції взяли участь дослідники з різних частин України, люди різних поглядів та різних ґенерацій. Проте, всіх їх єднає одне бажання — служити справі української історичної науки.

Дослідженням історії Української ССР займається Комісія для дослідів над пореволюційною Україною і Совєтським Союзом, про діяльність якої читача інформує окрема стаття. Проблемам античної історії присвячена праця Секції Античної Історії, очолюваної недавно померлим професором Андрієм Коцеваловим (голова) та д-ром Олександром Домбровським (секретар). Перше засідання цієї Секції відбулося 18 грудня 1954 р. Крім того при УВАН у США існує Чорноморська Комісія під головуванням проф. Ол. Оглоблина. Секретарем цієї Комісії був п. Лев Биковський, а після його від'їзду з Нью-Йорку — мґр. Павло Грицак. Деякі історичні проблеми досліджувалися теж і в Комісії для вивчення історії української іміґрації в Америці (голова — Ярослав Чиж, заступник голови — д-р Семен Демидчук, секретар — п. Марія

(Закінчення на стор. 4-ій)

Видання Академії (частина)

Всеволод Голубничий

ПРАЦЯ УВАН У США В ЦАРИНІ СОВЄТОЗНАВСТВА

Необхідність наукового українського совєтознавства двоєдина. З одного боку, вивчання підсовєтської України, цілого СССР та комуністичного ладу, що панує над українським народом вже ось 40 років, потрібне для самих українців, як найголовніший засіб невідривання від сучасної України, розуміння умов і обставин, в яких живе й змінюється наш народ, та правильної оцінки політичних, національних, соціяльно-економічних та культурних відносин, що визначають його недавню й біжучу історію.

З другого боку, наукове українське совєтознавство виявляється потрібним і для інформації американського суспільства та наукового світу головне через свою спеціялізацію на одній частині СССР-Україні та насвітлення СССР з боку його національного складу. Американське і взагалі західне совєтознавство ще є недостатньо спеціялізованим на вивчанні окремих націй СССР і тому воно носить характер „всесоюзний", понаднаціональний, головно російський.

Не меншу вагу, поруч із совєтознавством, має й вивчання ще двох інших аспектів новітньої історії України, що мають і досі поважний вплив на її сучасність. Це — історія української національної революції 1917-21 рр. та історія західніх українських земель перед приєднанням до УССР.

В цій царині і працює вже вісім років Комісія для вивчення пореволюційної України й Совєтського Союзу. Взірцем для її праці служить Комісія для вивчування новітньої історії України, яку в 1924-1931 рр. створив і очолив М. Грушевський в Українській Академії Наук у Києві, а також сучасні інститути совєтознавства, що існують у чільних американських та західньо-европейських університетах.

Комісія почала працювати у березні 1952 р. під керівництвом її незмінного голови Джона С. Решетаря, тоді професора Пенсильванського, а тепер — Вашінгтонського університетів та автора студії англійською мовою „Українська революція 1917-1921 рр." Активну ролю в створенні Комісії відіграли М. Ветухів та О. Оглоблин, як також її перший секретар Г. Костюк та заступник голови І. Лисяк-Рудницький. Тепер секретарем Комісії є автор цих рядків. Спочатку Комісія мала дещо вужчі завдання й звалася Комісією для дослідів над пореволюційною Україною. З 1953 р. Комісія прийняла її сучасну назву і включила в поле своєї зацікавлености цілий Совєтський Союз.

За вісім років свого існування Комісія вислухала на своїх засіданнях і конференціях 69 доповідей. За тематикою ці доповіді розподілилися так: революція 1917 р. та українські визвольні змагання — 10 доповідей; політична історія УССР 20-х і 30-х років — 9; політична історія УССР після 1941 р. — 7; українська культура під совєтами — 10; західні українські землі — 7; міжнародні відносини УНР і УССР — 7; комуністична партія України — 7: інші республіки та СССР в цілому — 12 доповідей.

З доповідями в Комісії за цей час виступило 37 осіб, в тому числі: Г. Костюк — 5 доповідей, І. Лисяк-Рудницький — 5, Ю. Лавріненко —4, В. Чапленко — 4, Ю. Луцький — 3, Джон Амстронг —2, Майкел Лютер — 2, Я. Білінський — 2, Е. Пизюр — 2, К. Варварів — 2. Є. Стахів — 2, В. Голубничий — 12 і т. д. Приблизно третина доповідей в Комісії була виголошена фахівцями з совєтознавства, що постійно працюють і пишуть в цій ділянці в американських та европейських наукових установах і журналах. На іншу третину склалися доповіді фахівців, що вивчають окремі аспекти новітньої історії України чи стоять до неї близько у своїх зацікавленнях. Решту становили доповіді документально-мемуарного характеру.

Серед цікавих доповідей варто насамперед назвати доповідь голови Комісії І. Решетаря про його подорож на Україну й по СССР у 1957 р. та ряд доповідей інших американських учених, як наприклад В. Гаркінса, Дж. Кляйна та Дж. Армстронга, що відвідували Україну й СССР в наступні роки; конференцію з питань історії національних опозицій в компартіях республік СССР, на якій виступали з доповідями вчені білоруської, грузинської й татарської національности; розробку в серії доповідей Г. Костюка й В. Голубничого схеми політичної історії УССР і КП (б)У; опрацювання окремих тем літературної й мовної проблематики УССР В. Чапленком, діяльности УССР в ОН Я. Білінським, зовнішніх зв'язків УССР В. Маркусем, документів німецької політики на Україні в часі 2-ї світової війни М. Прокопом, документів уряду США в часі українських визвольних змагань 1917-21 рр. К. Варваровим тощо.

Крім цієї діяльности, Комісія також підтримує тісні зв'язки з американськими совєтознавцями, що спеціялізуються, зокрема, в українській проблематиці, допомагає матеріялами й порадами студентам, що пишуть роботи з відповідних ділянок. Деякі члени Комісії беруть також активну участь в працях Інституту для вивчення СССР (Мюнхен). Члени Комісії подають також значну допомогу Науковому Товариству ім. Шевченка в опрацюванні совєтознавчих матеріялів англомовної та гаслової частини „Енциклопедії Українознавства".

Тепер, Комісії ведуться підготовчі роботи над виданням збірника праць членів Комісії англійською мовою. Нестача коштів є єдиною перешкодою для видання матеріялів Комісії також і українською мовою, хоч готового матеріялу вже є дуже багато.

Іван Замша

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК У США

Понад десять років тому ініціятивна група прихильників української вільної науки заснувала в Сполучених Штатах Америки Фундацію, щоб „постійно допомагати розвиткові діяльности УВАН у США".

Основоположники Фундації, головна роля в якій належала небіжчикові Микиті Васильовичу Кекалові, звернулася з гарячим закликом до українського громадянства вступати в члени Фундації УВАН у США і підтримувати українську науку. Заклик знайшов зрозуміння. Вже в 1950 році багато осіб відгукнулися, вступили в члени Фундації і своїми внесками дали змогу Українській Вільній Академії Наук у США видати перше число англомовного наукового журналу „Анали" та „Автограф" Шевченка. Ці перші видання здобули признання наукового світу, а це дало змогу одержати допомогу на дальше видання „Аналів" спочатку від Східньо-Европейського Фонду, а пізніше безпосередньо від Фундації Форда.

В 1950-1960 рр. Українська Вільна Академія Наук у США розгорнула свою організаційну, наукову та видавничу роботу, об'єднала навколо себе українських учених та притягнула до співпраці багатьох американських учених та учених інших національностей. В Фундації УВАН у США згуртувались прихильники української вільної науки, традиції якої зберігає Українська Вільна Академія Наук у США. Жертвенна праця членів Академії була підтримана матеріяльно і морально членами Фундації УВАН у США, які взяли близької до серця працю Академії. Вони стали в ряди осіб, що „люблять Україну до глибини своєї кишені", як колись висловився відомий меценат української науки і культури Євген Харлампович Чикаленко.

М. В. Кекало

Члени Фундації УВАН у США брали активну участь в організаційній, науковій та видавничій праці Академії.

В 1950-1960 рр. в Академії відбулось 459 наукових конференцій та засідань, на яких прочитано 684 наукових доповіді. Ці конференції та засідання широко відвідували члени Фундації УВАН у США.

Початок видавничої діяльности Академії в 1950 році був підтриманий членами Фундації. За час 1950-1960 рр, видавнича діяльність Академії розгорнулась, видання Академії здобули визнання, високу оцінку наукового світу, знайшли місце у великих державних та університетських бібліотеках світу, навіть і в країнах Совєтського Союзу та сателітів. За десятиріччя кількатисячними накладами видано: англійською мовою „Анали", 24 чисел 3248 сторінок і відбиток 508 сторінок, разом 3756 сторінок англійською мовою. Українською мовою вийшло 19 книжок і 21 ч. Бюлетеню Академії, разом 4956 сторінок. У поширені видань Академія завжди мала підтримку членів Фундації.

Музей-Архів і Бібліотека УВАН у США, що розпочали збирати матеріяли в Америці ще в 1948 році, сьогодні кількістю, комплектністю і важливістю зібраних матеріялів являються дослідчою лябораторією з українистики, якою користувались і користуються вчені українські, американські та інших національностей, а також і члени Фундації Академії. В праці Музею-Архіву активну участь брали члени Фундації своєю безпосередньою участю у збиранні матеріялів, в збиранні пожертв. Багато громадян, розуміючи вагу і значення Музею-Архіву і Бібліотеки для добра української вільної науки, старалися допомогти в цій праці. З подякою треба згадати і багато українських видавництв та видавців, що регулярно надсилали свої видання.

Вже тепер кількість зібраного матеріялу обраховується десятками тисяч, матеріял цей старанно реєструється і систематизується. Але велика шкода, що Академія не має належного приміщення, щоб розгорнути ці матеріяли для ширшої науково-дослідчої роботи.

Як бачимо, в житті Української Вільної Академії Наук у США важливу ролю відіграє Фундація УВАН у США.

Треба ясно усвідомити і зрозуміти, що праця Академії потребує хоч би мінімальних засобів та відповідного приміщення. На видання „Аналів" Академія має підтримку від американського суспільства — Фундації Форда. Але, крім „Аналів", Академія потребує засобів на приміщення для організаційної та наукової роботи та для Музею-Архіву і Бібліотеки, на переведення наукових конференцій, засідань та з'їздів, на видання праць українською мовою, як наприклад: Річники Шевченка, Наукові Збірники, Річники Української Бібліографії, Бюлетені Академії, на організацію зустрічей і зв'язків з ученими з різних країн світу, на роботу Музею-Архіву і Бібліотеки і т. д. Єдиним джерелом для покриття витрат, зв'язаних із зазначеною працею, є внески і пожертви членів Фундації УВАН у США та прихильників української вільної науки.

Багато разів Управа Фундації УВАН у США і Управа Академії звертались з проханням через українську пресу, в своїх Бюлетенях і у формі безпосередніх звернень до українських громадян — підтримати своїми внесками та пожертвами діяльність Академії.

Велика подяка належить всім членам Фундації УВАН у США, що взяли близько до серця ці звернення і підтримали українську вільну науку та її чолову установу Українську Вільну Академію Наук у США, яка зосереджує творчі українські наукові сили.

Але внески та пожертви, що їх одержує Академія, не покривають мінімальних витрат, яких так конче потребують українська наука і культура. Є величезна неспівмірність між мінімальними потребами української вільної науки та її центральної установи у вільному світі УВАН і матеріяльними спроможностями.

Українське громадянство вже багато разів виявило свою жертвенність на будову церков і народних домів. Ми віримо, що українське громадянство поширить свою жертвенність і на українську науку у вільному світі і допоможе Українській Вільній Академії Наук у США виконати завдання перед історією і Україною.

У десятиріччя Української Вільної Академії Наук у США закликаємо українські організації та суспільство стати членами Фундації Академії, надсилати свої пожертви на наукову і видавничу роботу, на Музей-Архів і на придбання ВЛАСНОГО БУДИНКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ.

Внески та пожертви просимо надсилати на адресу:

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S. 11½ West 26th St., New York

Григорій Костюк

З ДІЯЛЬНОСТИ КОМІСІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ Й ОХОРОНИ СПАДЩИНИ В. К. ВИННИЧЕНКА

Комісія для вивчення й охорони літературно - мистецької спадщини В. Винниченка була заснована вневдовзі після смерти письменника, що сталась 6-го березня 1951 року. Комісія поставила перед собою завдання збирати і вивчати матеріяли та документи, що стосуються доби, життя і творчости письменника.

Незабаром Комісія була змушена перебрати на себе матеріяльну допомогу хворій вдові письменника, Р. Я. Винниченковій. Кошти для допомоги здобували шляхом збірок до спеціяльного фонду, і систематично пересилали Р. Я. Винниченковій до дня її смерти, в лютому 1959 року.

Згідно з волею покійної Р. Я. Винниченкової, увесь архів В. К. Винниченка, що зберігався у „Закутку" — в садибі у селі Мужен на півдні Франції, в 1958 році передано до УВАН у США і зберігається в архіві Колюмбійського університету. Спеціяльна умова передбачає, що коли на Україні буде демократичний устрій, цей архів буде безкоштовно переданий до Академії Наук у Києві. Після смерти Р. Я. Винниченкової, завдяки стараниям малярки Іванни Винників, перевезено до Нью-Йорку особистий архів Розалії Яківни та малярські твори В. К. Винниченка й інших мистців, що зберігались у „Закутку".

Вивчення архіву В. К. Винниченка є одним з найважливіших завдань Комісії. Цей архів становить собою надзвичайної ціни невичерпне джерело фактів, документів і матеріялів для дослідника української політичної історії, суспільної думки, літератури й малярства за останнє 50-тиліття. Першочергове завдання Комісії — упорядкувати архівну збірку і зробити її приступною для наукових студій. Протягом останнього року, спільно з Кураторією Колюмбійського університету, розроблено схему клясифікації матеріялів і відповідно до неї проведено загальне упорядкування архіву. Всі документи, рукописи, друковані й недруковані матеріяли тощо, за згаданою вище клясифікаційною схемою, розкладено в спеціяльні архівні картонки, які відповідно пронумеровані і розставлені в належному порядкові на полицях архівосховища.

Дальше завдання — описати документи за роками, авторами, темами, пронумерувати сторінки і скласти картотеку. Коли це буде зроблено, архівна збірка В. К. Винниченка може бути доступною для наукових студій. Комісія вживає заходів, щоб створити відповідну фінансову базу для остаточного впорядкування архіву.

Друге важливе завдання Комісії — підготова і публікація неперіодичних збірників про В. Винниченка та матеріялів з архівної спадщини самого письменника. Перший збірник праць, присвячених діяльності і творчості В. К. Винниченка, видано 1953 року. Вже підготовано і здано до друку збірник другий. Він складається з недрукованих творів В. Винниченка: „Пророк" — п'єса; „Стелися, барвінку, низенько" — оповідання і „Білесенька" — оповідання.

Комісія розробляла різні проблеми з життя й творчости В. Винниченка. На засіданнях Комісії вислухано й обговорено ряд доповідей, повідомлень та спогадів. З доповідями виступали — Святослав Гординський, Григорій Костюк, Петро Одарченко, Степан Ріпецький, Юрій Тищенко-Сірий, Василь Чапленко, Левко Чикаленко, Микола Шлемкевич.

В. Винниченко, поряд з літературною творчістю, час від часу брався до мистецької творчости пензлем і фарбами. Він створив понад сотню великих полотен і чимало дрібних етюдів. Згідно з заповітом Р. Я. Винниченкової майже всі малярські твори В. К. Винниченка зосереджено тепер в УВАН у США.

Крім згаданих вище завдань, перед Комісією стоїть ще така робота:

Поступово зосередити навколо основної архівної збірки В. Винниченка всю епістолярну і рукописну спадщину, яка ще перебуває в приватних руках.

Розпочати працю над великою науковою бібліографією письменника.

Найближчим часом організувати першу посмертну повну виставку малярських творів В. Винниченка.

Продовжити розробку проблем з життя і творчости В. Винниченка і зібрати всі можливі ще на сьогодні спогади сучасників.

Розбудувати Фонд видання недрукованих творів В. Винниченка і розпочати видання цінних літературно - мистецьких та суспільних документів, що зберігаються в архіві, зокрема його сорокрічного „Щоденника" та багатющого листування з видатними діячами культури й політики світу.

Я. Білінський

МОЛОДШІ НАУКОВЦІ НА СТОРІНКАХ „АНАЛІВ УВАН У США"

За десять літ свого існування Українська Вільна Академія Наук у США чимало вложила до скарбниці української та світової науки. Видання Академії, її солідний англомовний журнал „Анали", українські наукові збірники та розкішні спеціяльні видання, як, наприклад, книжку-альбом „Катедра св. Софії в Києві", можна знайти в бібліотеках усіх більших університетів США і Канади, в багатьох кращих бібліотеках світу і в Києві (мабуть, під замком). Видання Академії здобули признання наукового світу. Пригадую, як мій професор у Гарвардському університеті хвалив збірник матеріялів і статтей англійською мовою присвячений Михайлові Драгоманову, що вийшов під редакцією проф. І. Лисяка - Рудницького. „Катедра св. Софії у Києві" О. Повстенка пишається в бібліотеці одного з правлячих монархів Европи, в бібліотеці Міністерства Закордонних Справ Англії, в бібліотеках найвищих церковних достойників світу.

Покійний Президент УВАН у США, М. О. Ветухів, започаткував далекозору акцію — приєднати до співпраці в Академії дослідників молодшої ґенерації: студентів - аспірантів та викладачів коледжів. Молоді учені прочитали багато доповідей зі своїх ділянок праці, над якими дискутовано на секційних або навіть і пленарних засіданнях Академії. Але чи не найбільше досягнення для молодих науковців — це побачити свої праці на сторінках солідного наукового журналу. Завдяки гостинності редакторів „Аналів", багато молодих авторів українського і неукраїнського походження здобули можливість цього найбільш публічного вияву своїх здібностей.

Перегортаючи „Анали" за останні дев'ять років, ми знайшли такі праці: рецензію І. Решетаря на книжку покійного проф. Гуріяна „Совєтський Союз" (1951); велику статтю І. Л - Рудницького про політичний світогляд М. Драгоманова (1952), він же редагував „Драгоманівський Збірник"; довшу критичну рецензію покійного молодого історика Павла Грицака на книжку Казамзадеха „Боротьба за Закавказзя, 1917 - 21 рр." (1952); рецензію Майкела Лютера на другу книжку проф. Гуріяна „Большевизм" (1952); рецензію Генрі М. Небеля на „Слов'янські студії Гарвардського університету", том I (1953); рецензію І. Фізера на „Антологію чеської літератури" (1955); статтю І. Решетаря про відзначення в СССР 300 - ліття Переяславського договору (1955); рецензії автора цієї статті та Дж. Армстронґа на книжки з ділянки совєтознавства (1956 та 1958); статтю Л. Винаря про англо-українські відносини в половині XVII століття (1958); статтю І. Л - Рудницького про ідеологічні течії в новітній Україні (1958); статтю автора цих рядків про Драгоманова та Франка (1959) і довшу статтю Л. Соневицького про Буковину в дипломатичних переговорах 1914 р. (1959).

Вищеподаний перелік праць молодих авторів показує, що вклад їх у „Анали УВАН у США" досить широкий. Треба сподіватися, що в майбутньому участь української наукової молоді в „Аналах" і в праці Академії в цілому ще збільшиться.

Семен Чалишів

СЛОВО ЧЛЕНА ФУНДАЦІЇ УВАН

Десятилітній ювілей Української Вільної Академії Наук у США — це одночасно ювілей і Фундації Академії. Як один з перших членів Фундації, хочу кинути кілька згадок та думок.

Пригадую літо 1950 року, перше літо в Америці для десятків тисяч української повоєнної іміграції. Я тоді працював, разом з добрим десятком новоприбулих, у Військовій Академії у Вейні, Пенсильванія, як прибиральник кляс. Десь у липні я дістав листа з Нью Йорку від Микити Васильовича Кекала, який писав, що починається праця новозаснованої УВАН у США, а він взявся за організацію матеріяльної підтримки. Ось характерні слова із цього листа: „Звертаюсь до Вас за допомогою, кричимо: Допоможіть вийти Академії Наук на світ Божий". Я підписався першим на підписному листі на 25 долярів, зібрав серед людей ще грошей і у вересні 1950 року надіслав 105 долярів. Зразу ж одержав відповідь і подяку за допомогу, яка, за словами М. В. Кекала, прийшла дуже вчасно, бо на нього насідали кредитори, в яких позичив 150 долярів.

С. А. Чалишів

В той час новоприбулі імігранти найбільше були зайняті влаштуванням на новому місці, але в Нью Йорку група мрійників думала про науковий осередок, про видання журналу. Була ідея, але не було копійки в кишені. Михайло Олексійович Ветухів був головним рушієм цієї справи: шукав зв'язків, стукав у двері, де сподівався дістати хоч невелику підтримку. Сколотив коло себе ядро науковців і заражав їх ферментом, щоб і вони боліли справами Академії. Микита Васильович Кекало взявся за організацію Фундації. Відолаха, відбув заслання на Соловках, був хорий, але дуже сильний духом. З вірою, що Українська Вільна Академія Наук має бути в Сполучених Штатах, він писав десятки персональних листів, розсилав підписні листи, і то працював кожну вільну хвилинку. Нелегка справа — гроші збирати, бо для багатьох людей одне діло проспівати „душу й тіло ми положим", а друге діло — розлучитися з доляром.

Але гроші на видання першого випуску „Аналів УВАН у США" були зібрані. Пригадую, який я був радий, діставши на початку 1951 року журнал англійською мовою з працями наших учених.

Високий рівень англомовного видання Академії — „Аналів" визнаний американським суспільством, яке через Фундацію Форда дає допомогу на „Анали". Завданням Фундації УВАН у США є підтримати інші ділянки праці Академії: українські видання, улаштування конференцій, працю Музею-Архіву. Треба, щоб було більше членів Фундації, щоб більше грошей надходило до Академії, яка має цілий ряд рукописів, готових до видання. Наші учені гонорарів за свою працю не дістають, лише хочуть, щоб їх роботи побачили світ.

Я радий, що моя цеглина для УВАН у США свого часу зробила діло. Служіння для народу — служіння Богу. Коли звільниться Україна, то держава підтримає вільний розвиток науки, а тим часом всі, кому дорога українська наука, всі, хто хоче, щоб світ діставав інформацію про Україну, повинні підтримувати Фундацію УВАН у США.

Президент УНР Ст. Ф. Витвицький на відвідинах в Академії. Зліва направо: Д. А. Горняткевич, І. Л. Замша, Л. Є. Чикаленко, Ст. Ф. Витвицький, Л. М. Соневицький, М. О. Ветухів, І. І. Решетар.

УВАН У США Й УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА

(Продовження зі стор. 3-ої)

Туркало), Комісії для вивчення історії українсько-жидівських взаємин (голова Ярослав Чиж, а після його смерти — д-р Левко Чикаленко, заступник голови — д-р Йосиф Ліхтен, секретар — д-р Олександер Домбровський та Комісії для вивчення і охорони спадщини В. Винниченка під керівництвом проф. Василя Чапленка та Григорія Костюка.

Згуртовані в УВАН у США дослідники минулого України брали теж активну участь у численних пленарних конференціях Академії, на яких, завдяки невтомним заходам основника і першого президента УВАН у США проф. Михайла Ветухова, виступали й історики інших національностей та визначні американські вчені. І так, на пленарних конференціях УВАН у США доповідали на історичні теми: Філіп Мозлі, директор Російського Інституту Колюмбійського університету, Джон Вуорінен, голова Історичного департаменту Колюмбійського університету, відомі польські вчені Оскар Галецький та Станіслав Кот, визначний історик російського походження Михаїл Карпович, білоруський вчений Янко Станкевич, видатний чеський історик Одложілік, жидівські дослідники Філіп Фрідман та Яків Шацький, турецький історик Зекі Веліді Тоґан, професори Карл Менґес, Олівер Фредріксон, Джон Армстронґ та ін. В організації деяких таких конференцій з участю вчених неукраїнського походження автор цих рядків мав щастя тісно співпрацювати з пок. проф. М. Ветуховим і бути свідком безмежної творчої енергії Покійного та його самовідданости справі.

Велику увагу поширенню зв'язків УВАН у США з міжнародним науковим світом приділяє новий Президент Академії проф. Юрій Шевельов. Всього за кілька місяців своєї діяльности він встиг уже влаштувати кілька конференцій з участю неукраїнських вчених, в тому числі Мазепинську конференцію, а також доповіді проф. Колюмбійського університету Александра Далліна та шведського ученого Стіґа Вікандера.

Не аби яке значення для української історичної науки останнього десятка років мала видавнича діяльність УВАН у США. Дослідники минулого України дістали змогу публікувати свої праці у виданнях Академії, в яких історичній тематиці відведено чимало місця. В результаті успішних заходів пок. М. Ветухова в американських колах, була забезпечена фінансова база для видавничої діяльности установи. Зокрема фінансова підтримка Фордівської Фундації уможливила публікацію низки видань УВАН у США. З року 1951 реґулярно появляються „Анали" Академії, єдиний український науковий журнал в англійській мові, в якому друкувалися не тільки статті, а й монографії українських істориків. Крім величезної роботи, проведеної головним редактором „Аналів" пок. проф. Ветуховим, багато самовідданої праці при виданні журналу вклали, зокрема, проф. Юрій Луцький, мгр. Любов Дражевська та проф. Іван Замша. Історична тематика виповнила передусім випуски „Аналів" з статтями про „Історію Русів" та Переяславську угоду і випуски, присвячені пам'яті Бориса Крупницького та Арнольда Марґоліна. Окремими томами „Аналів" появилася джерельна монографія Наталії Полонської - Василенко про заселення південної України та незвичайно цінна праця Дмитра Дорошенка й Олександра Оглоблина „Огляд української історіографії".

„Анали" знайомили англомовний науковий світ з працями таких клясиків української історіографії як Михайло Грушевський та Вячеслав Липинський. Друкувалися в журналі в перекладі на англійську мову теж фрази творчости Ореста Левицького та Миколи Василенка. В „Аналах" та інших виданнях УВАН у США публікували свої праці такі відомі історики України як Ілля Борщак, Дмитро Дорошенко, Борис Крупницький, Наталія Полонська - Василенко, Олександра Оглоблина, Лев Окіншевич, Андрій Яковлів і дослідники суміжних дисциплін: Дам'ян Горняткевич (історія мистецтва), Неоніла Кордиш (археологія), Андрій Коцевалов (антична тематика), Володимир Міяковський (історія громадської думки), Олекса Повстенко (історія мистецтва), Левко Чикаленко (археологія), Ігор Шевченко (візантологія) та ін. В „Аналах" містили розвідки на історичні теми теж такі українські дослідники старшої та молодшої генерації: Ярослав Білінський, Любомир Винар, Олександер Домбровський, Іван Лисяк - Рудницький, Омелян Пріцак, В'ячеслав Прокопович, Іван Решетар, Леонід Соневицький, Валентин Шугаєвський та ін. Павло Грицак та Іван Світ друкували в „Аналах" свої рецензії. „Анали" опублікували низку статтей з галузі історії таких авторів не-українського походження як Джон Армстронґ, Філіп Фрімен, Філіп Мозлі, Курт Левін, Йосиф Ліхтен, Отакар Одложілік, Зекі Веліді Тоґан та ін.

Новий головний редактор „Аналів" проф. Юрій Шевельов вживає заходів, щоб до співпраці в „Аналах" включити якнайбільше вчених різних країн світу і в той спосіб зацікавити їх українською тематикою та проблематикою, а разом з тим ввести друковані в журналі матеріяли в міжнародний обіг. У зв'язку з тим стоїть й інша іновація нового головного редактора „Аналів" — призначити кожний випуск журналу одній галузі наук. Таким чином, дослідження з ділянки історії публікуватимуться в майбутньому в окремих, тематично пов'язаних випусках. З уваги на таку перебудову структури „Аналів" поширено й склад редакційної колегії журналу, при чому редакцію історичного сектору доручено авторові цієї статті.

Чимало інтересних для історика матеріялів видруковано і в українських виданнях УВАН у США, у Наукових Збірниках, збірнику Літературно - Науковому та Винниченківському, річниках „Шевченко" тощо. Важливе місце у виданнях УВАН у США займають теж публікації джерельного матеріялу, чи то у формі спогадів (Є. Чикаленко, С. Самійленко), чи у формі збірки статтів, листів та документів (збірник „Симон Петлюра"). Врешті не можна не згадати тут двомовного люксусового видання „Катедра святої Софії в Києві" Олекси Повстенка.

Леонід Соневицький

Українська Громада Рочестеру вшанувала пам'ять Т. Шевченка

27-го березня Відділ Українського Конґресового Комітету в Рочестері відзначив пам'ять Шевченка Урочистою Академією, що своїм рівнем і силою залишених вражінь перевищує всі відбуті за останні десять років. Очолювала підготовку цієї Академії пані Аполінарія Барвінок - Карабіневич — голова мистецької комісії при Відділі УКК. Завдяки її мистецькому чуттю, знанню нашої мистецької спадщини та невтомній і наполегливій праці було створено цікаву та різноманітну програму та запрошено виконавців мистців.

Сцена прикрашена великим портретом Шевченка, обрамованим українським орнаментом — робота пана Загачевського, вправний пензель якого здобув йому ім'я незамінимого декоратора всіх рочестерських імпрез.

Прозвучав американський гимн і могутні звуки „Заповіту" — музики Вербицького у виконанні Українського Національного Хору виповнили душу кожного присутнього урочистістю та мистецькою насолодою.

Проф. Омелян Омецінський стисло, але глибоко і переконливо накреслив присутнім образ Шевченка. Його мову вислухали всі з зацікавленням.

Молода СУМ-івка, здібна деклáматорка, Оксана Час ще вище піднесла настрій авдиторії, відчитавши з глибоким чуттям виїмки з поезій Шевченка. Грім оплесків залунав на залі, коли на сцену вийшов славний співак, заслужений артист Київської Опери Григорій Ярошевич - Манько. Він приготував несподіванку і виконав поза програмою старовинну козацьку пісню. Могутній красивий голос, висока вокальна техніка і глибина інтерпретації гіпнотизували публіку, що вибухла оплесками признання.

Дует Карася та Одарки з опери „Запорожець за Дунаєм" у виконанні Манька-Ярошевича та Галини Колодуб-Тимочко. Особливий чар виконання цього дуету треба завдячувати не лише прекрасним голосам та вмінню виконавців, а також тому, що їх голоси своїм тембром та барвою, однаковою школою володіння голосом творили красиву гармонію відповідним тлом для цих обох точок програми.

На закінчення першого відділу Український Національний хор виконав „Чого мені тяжко" — муз. Волошина. Український Національний Хор є добре знаний в Рочестері.. Він є „опорою" всіх Академій і Концертів, що відбуваються на терені Рочестеру. Керівник Хору — Ярослав Матковський знає свою справу і має музичне чуття та смак. Він приділяє багато праці для піднятття рівня Хору, вишколення молодих хористів та підбору репертуару і, не дивлячись на дуже тяжкі умови праці, досягає добрих успіхів. Хор має в своїм складі добрі голоси і кількох добрих солістів, і ми дозволимо собі оцінити його як хор із великою музичною культурою.

Після прологу до поеми „Катерина" з чуттям продеклямованого СУМ-івкою Олесею Целюк відограно другу дію з опери Аркаса „Катерина". Виконавці були Григорій Яросевич - Манько — батько, Галина Колодуб-Тимочко — мати, Павло Радко — Андрій і Люба Ганущак — Катерина. Мистецький керівник — Р. Ярошевич, Манько.

З першими звуками увертюри, майстерну виконаної як і весь акомпаніямент — панею Антоніною Ярошевич - Манько, концертмайстром Київської Опери, публіка перейшла в полон мистецтва, а коли зазвучали голоси співаків, то забулося про скромність декорації, недосконалість сцени і залі, бо то були звуки з оперової сцени.

Ярошевич - Манько — відомий як майстер співу і артист віддавна. Ми пам'ятаємо його на сцені Київської Опери, де він стояв нарівні з найкращими корифеями Паторжинським, Гришком, Частієм, Петрусенко. Ми пам'ятаємо його на таборових сценах в Німеччині, де він здобув собі славу не лише як співак, але як режисер і учитель. Цього досить, щоб уявити, з якою майстерністю він виконав свою партію і передав образ батька, що переживав трагедію.

Галина Колодуб - Тимочко заслужено дістала ім'я „рочестерського соловейка". Українці Рочестеру ще довго не забудуть її виступу на Академії з нагоди 22. Січня, який був її тріюмфом. Її голос рідкої краси, і володіє вона ним майстерно. Та в цім виступі вона показала себе і як артистка непересічного маштабу.

Павло Радко — молодий але багатонадійний співак, вперше виступав в оперовій партії. Його голос присмної барви, і він добре ним володіє. За свій виступ він дістав заслужені оплески.

Люба Ганущак — молода співачка, має приємний і красивий голос і милу появу на сцені. Вона виконала свою ролю з чуттям і умінням.

Хочемо зазначити, що такі мистецькі імпрези довго живуть в пам'яті тих, хто мав щастя бути на них.

На закінчення вечора в домівці Товариства „Самопоміч" відбулося прийняття на честь запрошених артистів, улаштоване з ініціятиви Сестрицтва при Українській Православній Церкві святої Покрови. Голова Сестрицтва пані Олександра Підошва, доклала багато енерґії та праці, щоб зробити це прийняття якнайкраще, і це їй добре вдалося.

На прийнятті було 80 осіб. За почесним столом були артисти, голова Конґресового Комітету пан Андрушин, його заступник проф. Олекса Біланюк та представниці жіночих організацій.

Доктор Йосип Тимочко — тостмайстер. Він вміло надав прийняттю веселого та дружнього тону, — що викликало теплу і приємну атмосферу і спричинило багато щирих привітів та виступів.

Л. Д.

● Південно - африканський прем'єр Гендрік Верверд, важко пострілений в атентаті на нього 9-го квітня ц. р., встав уже вперше з постелі і сидів в короткий час в кріслі. Щойно тепер, коли значно поправився його стан здоров'я, переведено операцію і вийнято дві кулі, що застрягли були — одна в піднебінні і друга в усі раненого. На щастя, ніодна з ран не була смертна.

Інж. Д. Андрієвський відвідав Дітройт

На запрошення Центральної Управи ОДВУ інж. Андрієвський прибув до ЗДА а при кінці березня загостив до Дітройту. Господарем була Окружна Управа Організації Державного Відродження України. Інженер перевів тут кілька дуже працьовитих днів. 17 березня відвідав він в товаристві голови Окружної Управи І. Білоуса, п. Марусю Бек в її бюрі в міськім будинку. Цікава розмова продовжувалася і під час спільного обіду, на якому був також брат п. Марусі п. Іван Бек. Інженер одержав символічний ключ від міста, була спільна знимка. Того самого дня відвідав інж. Андрієвський редактора місцевої „Української Газети" Юриняка, з яким мав довшу розмову. Він відвідав українсько - католицьких парохів оо. д-ра С. Кнапа і М. Бохневича, а також настоятеля катедральної православної церкви св. Покрови о. прот. М. Лящука.

19-го березня, Окружна Управа ОДВУ влаштувала інж. Андрієвському в залі Народного Дому стрічу з громадянством Дітройту. Зібралося понад шість десяток представників організацій і визначних осіб, щоб привітати і стрінутися з гостем з Европи. По вечері, яку приготовили пані Українського Золотого Хреста, привітання і щира, безпосередня розмова, затягнулися до пізньої ночі. Понад двадцять осіб забирали голос.

20-го березня відбулася доповідь інж. Андрієвського п. т. „Україна і сучасна міжнародна політика", в якій доповідач представив нинішню політичну ситуацію на рідних землях і теперішні політичні обставини Вільного світу, серед яких нам треба провадити наші визвольні змагання. Приятелі України зростають, система колоніялізму занепадає, а то дає нам можливість дивитися краще в будучність. Бесідник спинився над значенням націоналізму і як треба розуміти в нинішню добу. Докладно обговорив значення Світового Конгресу Українців і підчеркнув, що при добрій волі можна побороти всі труднощі і Конгрес відбути.

По доповіді була довга і вичерпна дискусія, в якій забирали голос пп. М. Семеген, Раковський, П. Трепет, О. Бойчук, О. Скоп, Голуб, П. Біланюк, І. Білоус, Мазуркевич, П. Котовський, Е. Перейма, Шашло, М. Мойсюк і П. Запорожець. Зборами на доповіді проводила президія в складі голови Окруж. Управи ОДВУ і її секретаря пп. І. Білоуса і І. Лотоцького.

По доповіді відбулася в залі Українсько - Мишиґенської Ліґи стріча інж. Андрієвського з членством ОДВУ і УЗХ. І знов до столів засіло кільканадцять осіб, при вечері і діловій розмові пройшло кілька приємних годин. Представники ОДВУ і УЗХ дякували інженерові за відвідини і труд, а гість дякував за тепле прийняття.

21-го березня в залі Українсько - Американського Осередку, при вул. Карпентер, на запрошення Експозитури УВАН інж. Андрієвський дав для членів і запрошених гостей доповідь п. т.: „Україна на грані двох цивілізацій". Україна ніколи не належала до евразійської цивілізації і на підставі багатого матеріялу доказав тяглість західньоевропейської цивілізації на Україні. Тепер, мимо довголітньої окупації евразійською цивілізацією, Україна держиться Заходу. На доповідь прийшло понад тридцять осіб мимо поганої погоди. Доповідь і змістом і способом виголошення стояла високо. Така сама була й дискусія в якій забирали голос д-р А. Заплітний, д-р В. Лисий, д-р Е. Перейма, д-р В. Шкудор, д-р О. Марітчак, пп. Трепет і Журківський. Вечором проводили д-р Е. Перейма і інж. Я. Зубаль. Вечір мав характер академічно - наукового зібрання.

Треба додати, що стрічі і привіти громадянства Дітройту з інж. Андрієвським були сердечні, в них підкреслювали патріотизм, велику працю у визвольних змаганнях нашого народу, а також великі заслуги інж. Андрієвського в сороклітній публіцистичній і політичній праці.

І. Білоус

ЗАКЛИК

до Інститутою з Перемишля.

Дорогі колишні Інститутки з Перемишля!

В Польщі перебуває одна наша був. інститутка, яка знайшлася в крайній біді.

Вона втратила все. Ця жінка просиділа 7 літ в тюрмі. Там вже народила дівчинку, бо була в тяжі перед арештуванням. Чоловік її покинув, бо не хотів її чекати. Мешкає зі сестрою, що відбула 8 літ примусових робіт, при вирубці ліса, на далекій півночі. Обі сестри живуть зі старенькою мамою, в одній тісній кімнатці в крайній нужді.

Я звертаюся до Вас, Дорогі Інститутки, поможіть зібрати невелику суму і вислати гроші тій бідній жінці.

Гроші доручаться і всі дістануть потвердження одержання грошей, з копією листа від особи, якій ті гроші призначені. Звіт із збірки буде оголошений в пресі.

Прошу з довір'ям віднестися до цієї акції. Гроші прошу висилати на моє ім'я або пані Голембіовської.

Ваш був. директор
Л. Бачинський,
3425 Broadview Rd.
Cleveland 9, Ohio,
USA.

Актор і режисер Євген Чупілко-Чорноморець

(Посмертна згадка)

Ділимося сумною вісткою з всіми знайомими та приятелями про смерть Євгена Чупілка - Чорноморця, який упокоївся 12-го квітня 1960 р. Смерть наступила в санаторії на передмістю Куритиби, Портоні. Поховано його на міському цвинтарі „Санта Кандіда" в Куритибі.

Євген Чупілко-Чорноморець, один із визначних українських артистів та режисерів, народився 19-го листопада 1905 р. в Одесі, в родині Теодосія та Теклі Чупілко. По закінченню української гімназії в Одесі вступив до драматичної школи, яку з успіхом скінчив. Працюючи як драматичний актор у Одеському театрі під керівництвом режисера Василька, продовжував театральні студії і став режисером.

1942-го р. попав до Німеччини, де в Грацу тяжко працював на фабриці. Його тендітне здоров'я, підірване ще на Україні, де в 1933-му році спух з голоду, почало підупадати, але віра в краще майбутнє не допустила до загибелі. Кінець війни застав його у Куфштайні у французькій зоні, звідки вдалося йому втекти на американську зону, до Нойбаєрн біля Розенгайму. Там почав організувати театральну групу. Його завданням було виховати нових українських артистів, а не тільки випустити на сцену п'єсу. І це йому вдавалося, бо хто бачив групу сл. п. Євгена Чупілка на сцені, ніколи не повірив би, що це були аматори. Після 1947-го року був якийсь час у переходовому таборі, а пізніше переїхав до Шлірже, де працював як мистецький керівник, режисер та балетмайстер гуцульської групи, і з успіхом випустив п'єсу „Опришки", з якою об'їхав багато таборів в Німеччині. Признання дісталися йому не тільки від української публіки, але і від чужинецької.

В 1950-му р. емігрував до Бразилії. Спочатку перебував у Сан Павльо, працюючи понад свої сили на фабриці. Пізніше переїхав до Куритиби, де якийсь час працював урядовцем Централі ХОС-у, як інструктор. Починав і тут організувати театр, але з огляду на матеріяльні обставини примушений був прийняти роботу на фабриці. Останнього часу покійний не працював з огляду на тяжку недугу і жив з малої хоробової пенсії.

В особі сл. п. Євгена Чупілка - Чорноморця українська громада втратила одного з добрих артистів та режисерів. Пам'ять про нього зістане вічно в серцях його друзів та знайомих, як про щирого та ідейного українця і незвичайно чесної та прямої людини.

Тужив за рідним краєм, та судилося інакше... Нехай бразилійська земля буде Йому легкою!

Дня 8-го травня відбулася Панахида у церкві св. Володимира, 160 Вест, 82 вулиця у Ну Йорку.

Приятелі

Українська Хроніка

● Микола А. Лівицький, голова Виконного Органу УНРади, виступить на терені Дискусійного Клюбу Круглого Стола у Ню Йорку в п'ятницю 20 ц. м. з доповіддю на тему: „УНРада, Американський Комітет та проблема консолідації". Домівка Українського Інституту Америки при 79 вул. і 5-ій Евню, початок докладно о год. 7 веч. Вступ для членів і запрошених чи введених членами гостей. Це буде останній дискусійний вечір у Клюбі Круглого Стола перед літньою перервою.

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього, дня 30-го березня 1960 р. відійшла від нас у Вічність, по довгій та тяжкій недузі, прийнявши Найсвятіші Тайни, Наша Найдорожча

ДРУЖИНА, МАТИ, БАБУНЯ та СЕСТРА,

Віра Оксана з Стернюків ЛЕВИЦЬКА

Цією дорогою складаємо нашу щиру подяку всім Тим, що виявили нам у нашому смутку свої співчуття.

Сердечну подяку складаємо Всечеснішому Отцеві Деканові П. Войковському та Всечесним Отцям: о. І. Жукові, о. А. Стасюкові, о. Т. Левицькому, о. Т. Чайківському, о. М. Кравчукові, о. М. Левичові та о. Б. Остаповичові — за відправлення Служби Божої та за похоронні відправи в каплиці, церкві та на кладовищі. Зокрема щиро дякуємо о. дек. П. Войковському за його зворушливі прощальні слова в церкві.

Наша щира подяка теж і п. І. Грицковянові, п. Р. Цьолкові та п. М. Проценкові за виконування обов'язків дяків під час похоронних відправ; диригентові хору п. Ю. Лаврівському та членам хору „Бурлаки" за відспівання Служби Божої та Панахид.

Висловлюємо нашу глибоку вдячність промовцям за теплі слова прощання над могилою: п. д-рові М. Лозі — від Відділу УККА і клюбу „Наша Хата", п. С. Шипиляві — Допомогова Секція УККА, п. д-рові О. Бойчукові — від Головної Пластової Булави та п. інж. Г. Бобкову — від 1. Куреня УПС ім. Тисовського.

Щиро дякуємо Головній Пластовій Булаві, Краєвим Старшинам ЗДА та Канади, як теж Пластовим Станицям Торонта, Клівленду, Рочестеру, Ирвінгтону, Боффало та Боффало-Блекрок за чисельну участь у Похоронах та за виставлення почесної стійки при домовині.

До кінця нашого життя не забудемо незвичайних зусиль п. д-ра С. Дорошака, який піклувався нашою Найдорожчою Покійницею на протязі її довгої недуги та п. д-ра В. Салабай, яка так жертвенно і віддано облегшувала нашій Покійниці не одну тяжку хвилину останніх її місяців.

Вислови нашої вдячности складаємо п. А. Левицькій, п-ву О. і Т. Ставничим, п. О. Остапович, п-ву З. і д-р І. Мосійчукам, п. І Дорошаковій, п-ву М. і К. Длябам, п. А. Чмола з родиною, п. О. Лопатчак з родиною, п. Н. Мриц, п-ву С. і Я. Пришлякам, п-ву Н. і С. Волницям, паням Ю. і Е. Гертнер, п. О. Бережницькій, п-ву Н. і д-р М. Сайкевичам та п. О. Якубовській, які своїми відвідинами та всебічною допомогою підносили хвору на дусі та які вносили під час її хвороби тепле проміння радісного сонця.

Наша щира подяка теж усім Тим, які жертвували св. Літургії за супокій душі нашої Покійниці, Тим, які квітами уквітчали її домовину, Тим, що замість квітів на могилу, зложили датки на залишенців в Европі та Тим, що своєю присутністю звеличали сумний похоронний обряд.

Щиро дякуємо місцевим радіопрограмам: п-ва І. та Ю. Лаврівського та п. В. Шарвана за відзначення пам'яти Покійниці та за пересилання повідомлень про похоронні відправи.

Похоронному заведенню п. О. Слотюк складаємо нашу щиру подяку за сумлінне та жертвенне переведення своїх обов'язків.

Горем опечалені:

СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ — муж
ТАНЯ і ОЛЕКСАНДЕР КРИНИЦЬКІ — донька і зять
БОРИС, ОЛЕКСАНДЕР, ДАНИЛКО — внуки
ІРИНА й ІВАН ДОМБЧЕВСЬКІ — сестра й шваґер
з дітьми та інші члени родини.

Український Музичний Інститут в НЮ ЙОРКУ

Неділя, дня 15-го травня 1960 р.

ПОЧАТОК — в год. 4:00 по пол.

Заля УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ 140 2-га Евеню — в Ню Йорку.

КОНЦЕРТ Учнів Відділів УМІ

БРІДЖПОРТУ: Р. ХОМЯК;
ГАРТФОРДУ: А. ПРИШЛЯК, Р. САЛЯК;
НЮАРКУ: А. ВОЖНИЦКІ, Г. ВОЛЬЦ, З. ГНАТИК, В. КЕРЕНКО, Ю. НАДКОВСЬКИЙ, В. ТРЕТЯК, Л. ЧИРОВСЬКИЙ, А. ШКВАРКО, М. ЯКОВЕНКО;
НЮ ГЕЙВЕНУ: О. ГОРЕЧКО, Г. ПЕТРАНЧАК;
ФИЛАДЕЛФІЇ: З. ВОНТОРСЬКИЙ, О. ВОНТОРСЬКИЙ, Ю. ІСАІВ, Т. КРАВЦІВ, О. ЦЕГЕЛЬСЬКА;
ЧЕСТЕРУ: П. РИЛКО.

Пояснення програми — Ігор СОНЕВИЦЬКИЙ.
ВСТУП ЗА ПРОГРАМКАМИ.

Український Музичний Інститут

Відділи:
НЮАРК, ПАССЕЙК, ДЖЕРЗІ СИТІ, ЕЛИЗАБЕТ і БАЙОН

Неділя, 15-го травня 1960 р.

год. 7:00 вечора.

РІЧНИЙ ВИСТУП УЧНІВ

4-го РОКУ НИЖЧОГО КУРСУ та СЕРЕДНІХ І ВИЩИХ КУРСІВ.

Грають учні кляс:
Т. БОГДАНСЬКОЇ, І. ЗАЯЦЬ, Д. КАРАНОВИЧ, Г. КЛИМ, Р. ТЕМНИЦЬКОЇ, В. ЦІСИКА, О. ЧИПАК.

Заля GRIFFITH AUDITORIUM
605 Broad Street — NEWARK, N. J.

Осередок СУМА в Нюарку

запрошує всіх на

Травневі ВЕЧЕРНИЦІ

в суботу, 14-го травня 1960 р.

в УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛІ

Оркестра — Богдана ГІРНЯКА.
Аранжер — д-р ВОЛОДИМИР ГУК
ПОЧАТОК: год. 8:00 вечора.

Увага! ФИЛАДЕЛФІЯ! Увага!

ТОВАРИСТВО ПРИХИЛЬНИКІВ УНР у ФИЛАДЕЛФІЇ влаштовує

в суботу, 21-го травня 1960 р.

в залі ГОРОЖАНСЬКОГО КЛЮБУ при 847 Північ Френклін вулиця у Филаделфії в год. 6:00 вечора

ДОПОВІДЬ

Голови В. О. Української Національної Ради,

Миколи А. ЛІВИЦЬКОГО

на тему:
„ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ".

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ

— висловлює —

свою сердечну подяку Громадянам, що відгукнулись на Великодне привітання УККА, переславши свої пожертви до УНФонду, а зокрема всім Тим, що вислали свій Національний Даток.

Одночасно УККА пригадує, що 31-го травня ц. р. кінчається діловий 1959 рік і просить тих Вп. Платників, що ще не зложили свого Національного Датку, поспішитись з його надсилкою перед кінцем травня 1960 р.

ДАТОК НАДСИЛАЙТЕ:
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE
P. O. Box 721, Church Street
New York 7, N. Y.

Повідомляємо що
в НЕДІЛЮ, дня 15-го ТРАВНЯ 1960 р.
в год. 2:30 по полудні
В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ
Нашої Найдорожчої, Незабутньої
ДОНЕЧКИ,

бл. п. ОЛЬГИ ГРУДИ

уродженої ЖУК

буде відслужена

ЗАУПОКІЙНА ПАНАХИДА

на цвинтарі Cypress Hill — в Ню Йорку.

Безмірним смутком прибиті:
ЕМІЛЬ — батько
МАРІЯ — мати
НІНА — донька

Замість квітів на могилу
бл. п. МИХАЙЛА БРУНЕЦЬ
складають на дітей залишенців в Німеччині та Австрії, через акцію „Діти-Дітям":

1.	Укр. Ам. Жін. Доп. Орг ім. О. Басараб	$ 20.00
2.	Мгр. Євген і Ірина ВЛАГІТКИ	20.00
3.	Родина БАРТКО	10.00
4.	Іванна і мгр. Богдан БІЛИНСЬКИЙ та Любомира КРУПА	10.00
5.	Стефа і Богдан КРУШЕЛЬНИЦЬКІ	10.00

ПОДЯКА

Станиця б. Вояків УПА в Ню Гейвені, Конн., складає цією дорогою подяку

п. МАТВІЄНКАМ,

що дня 23-го квітня 1960 р., на весіллі їхньої доні, дозволили провести збірку на хворих і ранених вояків, в сумі $42.19.

Новоодруженим бажаємо МНОГИХ ЛІТ!

СТАРАННЯМ СТАНИЦІ БРАТСТВА к. ВОЯКІВ 1. У.Д. УНА в ДІТРОЙТІ, Миш. — загостить з ТОРОНТА

Театральний Ансамбль „Розвага"

— і ставить —

у суботу, 14-го травня 1960 р. — в год. 7:30 веч.

в авдиторії
COPERNICUS HIGH SCHOOL — 11410 Charest, Hamtramck 12, Mich.

МУЗИЧНО - ГУМОРИСТИЧНУ РЕВІЮ

„ПІД ВЕСЕЛИМ ОБОРОГОМ"

Літературний керівник: В. СОФРОНІВ-ЛЕВИЦЬКИЙ; Музичний керівник: Л. ЯЦЬКО-ЯБЛОНСЬКИЙ; Оформлення сцени: Мирон ЛЕВИЦЬКИЙ; Конферансьє: І. ХАБУРСЬКИЙ; Керівник Ансамблю: Володимир ДОВГАНЮК.

Участь беруть:
Наталка БАУМИЦ, Марія ЛУЦЬКА, Зіна ПРУСАЧЕНКО, Роксоляна РОСЛЯК, Юрій БЕЛЬСЬКИЙ, Іван ВАСІК, Антон ДЕРБИШ, Володимир ДОВГАНЮК, Іван МАЗЕПА, Тарас ПАРЧЕНКО, Ігор ХАБУРСЬКИЙ, Володмир ДУМА.

ГУМОР — АКТУАЛЬНА САТИРА — НОВІ УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — БАЛЕТ
СЕЛЕПКО ЛАВОЧКА і САЛИВОН ГЛЕК у Дітройті.

Тексти: В. СОФРОНІВ-ЛЕВИЦЬКИЙ, ІКЕР-КЕРНИЦЬКИЙ, БАБАЙ і ЕКО.

✝

Ділимося сумною вісткою з Приятелями та Знайомими, що дня 7-го квітня 1960 р., упокоївся в Бозі, по довгій та важкій недузі, на 75-му році трудолюбивого життя, Наш Найдорожчий

МУЖ, ТАТО та ДІДУСЬ,

бл. п. Митрофорний Протоєрей о. ТЕРЕНТІЙ ШИМАНІВ

Після величавих похоронних Богослужб в Св. Троїцькому Соборі в Шикаґо, тіло поховано на манастирському цвинтарі в Лібертивілл, Ілл., дня 11-го квітня 1960 року.

У глибокому смутку:

Дружина — ГЛІКЕРІЯ
Донька — КАТЕРИНА ІЛЛЮК з Родиною
Донька — АНГЕЛІНА САМБІРСЬКА з Родиною
Син — д-р ВАСИЛЬ ШИМАНІВ з Родиною

Змагуни филаделфійського „Тризуба" грають в збірній Американської Ліґи проти 1860

В неділю дня 15 травня ц. р. відбудеться гарна футбольна міжнародна імпреза, в якій участь візьмуть чотири змагуни Тризуба. Це будуть подвійні змагання на грищі Трайборо Стедіюм, на Рандальс Айленд Ню Йорк, в яких в першій парі зустрінуться футболісти славного Клюбу 1860 з Мюнхену зі збірною Американської Ліґи, а в другій парі англійський клюб Манчестер Юнайтед гратиме проти збірної Німецької Ліґи з Ню Йорку. Гарні осяги збірної Американської Ліґи, в якій грали змагуни Тризуба Нога, Кравець, Ілай і Рач були причиною, чому і до цих змагань виступить ця репрезентація в такому ж самому складі. Манчестер Юнайтед має в пляні свого турне по Америці окрему зустріч з Тризубом у Филаделфії в дні 12 червня ц. р. Вже в середу 18 травня ц. р. зустрінуться між собою обидва закордонні клюби Манчестер Юнайтед та 1860 Мюнхен в змаганнях при вечірньому світлі на Польо Ґравнде.

86-річний поет Роберт Фрост підтримує внесок про заснування Академії Культури

Вашингтон. — Преса підкреслює, що 86-річний поет Роберт Фрост міг принести гармонійний настрій до Сенатської підкомісії для справ виховання, де він зізнавав про потребу заснування Крайової Академії Культури. Члени комісії з обох партій ставили запити старенькому поетові, бо хотіли якнайдовше затримати його в себе. Фрост казав, що вже сам факт, що підкомісія веде переслухання в цій справі свідчить про те, що в столиці починають цікавитися мистецтвом, бо досі ним цікавилися більше жінки, як чоловіки. „Я бажав би, казав Фрост, щоб поети були визнані за рівних із, — що я хотів би сказати, — із науковцями? Ні! З великими підприємцями!" Поет свідомий того, що Академія Культури не помогла б в нічому початківцям, які „сами беруть свою долю в свої руки, коли стають на шлях мистецтва." Найтяжчий шлях тих початківців, які походять із середньої кляси, яка не є вдоволена, коли хтось із її членів стає мистцем.

Демократичний Крайовий Комітет проти вета Президента

Вашингтон. — Демократичний Крайовий Комітет видав окрему книжечку, в якій пишеться про те, що президент Айзенгавер, мабуть, хоче закінчити свою кар'єру з „якнайбільшим неґативним осягом", коли грозить демократичній більшості Конґресу частим користуванням із свого права вета. Демократи пригадують недавні слова Президента, який, прощаючи республіканських сенаторів, просив їх, щоб пам'ятали про „одну третю і один", це значить про стільки голосів в обох палатах Конґресу, скільки треба для підтримки президентового вета. Демократичний Крайовий Комітет пише в брошурі, що отой „неґативізм" є характеристичний для Республіканської партії, бо Президент хоче поставити вето проти однобільйонового проєкту на позички для будови домів і проти проєкту про допомогу тим районам, в яких число безробітних є надто велике.

Республіканські конґресові провідники не вірять у підвищення поштових оплат

Вашингтон. — Республіканські конґресові провідники заявили президентові Айзенгаверові, що зовсім немає виглядів на те, щоб цього року Конґрес ухвалив збільшити поштові оплати, як цього домагається головний поштмайстер Артур С. Соммерфілд, щоб таким способом здобути для державної скарбниці $554,000,000 річно на покриття недобору поштового департаменту. Соммерфілд зізнавав в конґресовій поштовій Комісії і домагався збільшити оплати від звичайних і летунських листів, звичайних і летунських карток на 1¢. Мали б збільшити також і оплати від посилок другої і третьої кляси, це значить оплати від часописів і книжок та від реклямових посилок. Поштовий дефіцит ще збільшиться, бо Комісія вже ухвалила збільшити платні для 520,000 поштових урядовців на 9% в порівнянні з теперішньою платнею. В конґресових колах гадають, що Конґрес ухвалить збільшити платні поштовим урядовцям, але відкине внесок на збільшення поштових оплат в цьому виборчому році, щоб не дразнити виборців.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Переслане з Москви радіовою дорогою фото Френсиза Г. Поверса, пільота зістріленого Совєтами американського літака

МОРСЬКИЙ ЛЕТУН ПРИЗНАЧЕНИЙ АНГЛІЙСЬКИМ ЛОРДОМ АДМІРАЛІЦІЇ

Лондон. — Адмірал сер Каспар Джан дістав призначення на першого лорда адміралиції і шефа морського штабу. Він приходить на місце адмірала сера Чарльса Лямбе, який зголосив димісію внаслідок поганого здоров'я. Адмірал Джан, син видатного англійського артиста маляра, служив здебільша при морському летунстві. В останньому часі за останньої великої війни був командантом літаконосця „Преторія Кестль". Він має тепер 57 років.

● З Галіфаксу в Канаді повідомляють, що дехто може побачити червоних або жовтих качок, які в дійсності є чорними качками, бо науковці наказали помалювати 300 диких качок, щоб легше можна було навчати, де ці дикі качки перебувають влітi.

● Венесуельська Республіка має ще в цьому тижні видати зарядження про конфіскату на власність держави 5.500-акрової фарми нюйоркського ґубернатора Нелсона А. Рокефеллера. Ще невідомо, як це перейняття фарми відбудеться: чи уряд її купить, чи видасть закон про вивласнення, але за відповідним відшкодуванням.

● Організація Американців для Демократичної Акції повідомляє, що вона покищо не підтримує нікого на кандидата на президента. Але в окремій резолюції висловлено „гордість із того приводу, що між кандидатами є наш великий приятель і основник сенатор Гюберт Г. Гомфрі". Ця резолюція заперечує заяву про те, що АДА нікого не підтримує".

● Віце - президент Ричард М. Ніксон заявив в інтерв'ю з представником тижневика „Нюз енд Ворлд Ріпорт ЗДА", що він старається про кандидатуру на президента, бо президент Айзенгавер збільшив значення віце - президентури тим способом, що висилав свого віце - президента закордон із різними політичними місіями та дозволяв йому грати поважну ролю і у внутрішній політиці. Ніксон уважає себе підготованим до тої праці, яку виконує президент ЗДА.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ШИКАҐО-Південь. — Місячні Збори Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 220, відбудуться в суботу, 14-го травня 1960 р. в год. 7:30 веч., в церковній залі, при 1950 Савд Полайна вул. На порядку нарад: уряджения великої весняної Союзової Забави в дні 28-го травня ц. р. в Домі СУМА, при 51-ій вул., уряджения Союзових пікніків, кампанія в справі приєднування нових членів до УНСоюзу. Вплата чл. вкладок і сплата заборгувань і інші біжучі справи. Проситься членів прибути точно на ці Збори. — Управа.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Б-во св. Василія, Відд. 339, повідомляє всіх своїх членів що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го травня 1960 р., в год. 3-ій по пол., в домі Укр. Громади — 2322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прибути та вирівняти свої членські вкладки. — А. Хромяк, предс.; А. Дрогомирецький, кас.; С. Лупацій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Любов", Відд. 45, повідомляє своїх членів, що Збори відбудуться в неділю, 15-го травня 1960 р. Просимо всіх членів взяти участь в Зборах, а особливо пригадуємо довгуючим членам — вирівняти свої залеглі вкладки. — Т. Малик предс.; А. Гарасим, кас.; М. Сеник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Дністер", Відд. 361, відбудуться в суботу, 14-го травня 1960 р., в год. 8-ій по пол., у власній домівці при 119 Евеню "А" в Ню Йорку. Крім фінансового звіту, організаційних та біжучих справ, знаний журналіст д-р Любомир Ортинський відчитає доповідь на тему: „УРСР в Об'єднаних Націях". Просимо членів Т-ва взяти в цих Зборах якнайчисленнішу участь. Гостям раді. — В. Вишиваний, гол.; М. Пізнак, заступник гол., Р. Круппа, рек. секр.; П. Кучма, фін. секр.; Б. Левицький, кас.

ГАРТФОРД, Конн. — Управа Б-ва св. І. Хрестителя, Від. 277, подає до відома членів, що Ювілейні Річні Загальні Збори Відділу у своє 50-ліття, відбудуться в неділю, 15-го травня 1960 року в год. 5:00 по полудні, в домівці Укр. Горожанського Клюбу при 51-53 Вітморе вул. На порядку Зборів: звіти Управи Відділу та Контр. Комісії, дискусія над звітами ухвалення абсолюторії керівним органам Відділу, вибір нової Управи, Контр. Комісії та Ювілейного Комітету. — Того ж дня зараз по Заг. Зборах, відбудуться Річні Заг. Збори Каси Хворих, із такою програмою: звіти Управи Каси Хворих та Конт. Комісії, вибір трьох членів до Управи, зміна окремих точок правильника Каси Хворих. Управа Відділу та Управа Каси Хворих просить членів прибути на Збори. Управа Каси Хворих зазначує, що зміна правильника буде обов'язувати всіх членів Каси Хворих. Управа Відділу просить членів, що залягають із вкладками — вирівняти їх. — Побір вкладок буде того ж самого дня, від год. 3-ої по пол. — Управа.

Український Народний Союз, „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історичну провідництва в політичних, соціальних та культурних змаганнях нашої іміграції в Америці.

КАТАЛОГ
КНИЖОК КНИГАРНІ „СВОБОДИ"
83 GRAND STREET JERSEY CITY 3, N. J.

(3)

Савицька І.: Золоті дзвіночки — казки для дітей	2.00
Самчук У.: Чого не гоїть огонь	3.75
Марія — хроніка одного життя	2.00
Темнота, роман	4.00
Сацюк О.: Смертоносці — оповідання на тлі пережитого	1.00
Сенько Г.: Штани латані у клітку	0.40
Народні приповідки — частівки	0.40
Підсовєтські анекдоти	1.00
Сергієнко М.: У кігтях тиранів	1.00
Січинський В.: Історія українського мистецтва ч. I	6.00
ч. II	3.00
Український тризуб	1.00
Чужинці про Україну	1.00
Онацький Є.: Завзяття чи спокуса самовиправдання?	1.50
У Вавилонському полоні (спомини)	0.75
Славутич Яр: Донька без імени — поема	0.35
Смолій І.: Малеккен	1.60
Стахів М.: Перша совєтська республіка в Україні. Нарис історії агресії та конституційного розвитку совєтської влади підчас першої частинної окупації України	1.25
Друга совєтська республіка в Україні. Нарис історії агресії та конституційного розвитку совєтської влади підчас другої частинної окупації України	2.40
Сурма — великий збірник українських пісень	5.00
Стасюк П.: У новому світі (спомини бизнесмена) бр.	1.50
опр.	2.00
Стоцький Д.: Потолочені хліба (оповідання, Австралія)	0.50
Тарнавський О.: Мости, поезії	1.25
Життя — вінок сонетів	1.25
Тесля І.: Географія України	3.00
Тис Ю.: Рейд у невідоме	1.80
Тобілевич С.: Рідні гості (спогади про УСС за України)	0.50
Удовиченко О.: Україна в війні за державність	4.00
Українка Л.: Твори. Повне видання, 12 томів	30.00
Український лісницький альманах	3.50
Филипович П.: Українська стихія в творчості Гоголя	0.50
Франко І.: Вибір із творів бр. 3.00 опр.	3.50
Хортиця М.: Велика гра	0.90
Храплива Л.: Вітер з України	2.00
Храплива Л.: У темряві	1.00
Цибульський Б.: Шляхами козацької слави	1.00
Цуканова М.: Шовкова рукавичка, оповідання	0.30
Ліричні твори	0.70
Українське весілля (п'єса)	0.50
Чапленко В.: Чий злочин (п'єса)	0.75
Чапленко В.: Українська літературна мова	5.00
Зойк та ін. оповідання	1.50
Чикаленко Є.: Спогади — 1861-1907	3.50
Чижевський Д.: Історія української літератури — від початків до доби реалізму	5.50
Чуковський А.: Доктор Айболитів	0.75
Шах Ст.: Львів — місто моєї молодости, 3 томи	3.75
Шкварко І.: Проклинаю	0.80
Шлемкевич М.: Загублена українська людина	1.75
Галичанство	1.50
Шлемкевич М.: Верхи життя і творчости (промови — доповіди	1.50
Шуварська-Шумилович І.: Співуче світло — поезії	1.50
Шумовський Ю.: Під гарячим сонцем Африки	2.00
Щербак М.: Багаття — збірка поезій	0.75
Щоденник нац. героя Селепка Лавочки, гумор. повість про 1-шу Дивізію „Галичина"	1.00
Юриняк А.: Літературний твір і його автор	3.00
Юриняк Ю.: На далеких шляхах, п'єса	0.75
Яворівський Є.: Казка дітям невелика про курчатко й про шуліку	0.75
Яковлев А.: Договір Богдана Хмельницького з Москвою	2.00
Яновський Ю.: Майстер корабля — роман бр. 2.00 опр.	3.00
Ярославин С.: Визвольна боротьба на зах. укр. землях 1918-1923	3.00
Ярославська Д.: Її Ню Йорк (скорочена повість)	2.00
Ярославська Д.: Поміж берегами, повість	2.00
В обіймах Мельпомени — роман	2.00

BOOKS IN THE ENGLISH LANGUAGE:

Beauplan G.: A Description of Ukraine	3.00
Chamberlin: Ukraine: A Submerged Nation	1.75
Cundy P.: Ivan Franko	4.50
Dushnyck W.: In Quest of Freedom, 1918-1958	1.00
Franko I.: Moses	0.50
500 Ukrainian Martyred Women. edited by Stephania Halychyn paper 2.00, cloth	2.50
Hryshko V.: Experience with Russia paper 2.00, cloth	3.00
Life in America. A handbook for newcomers to the U.S.	0.50
Manning C. A.: Taras Shevchenko, Poet of Ukraine	2.50
Twentieth Century Ukraine	3.50
Ukraine Under the Soviets	3.50
Hetman of Ukraine Ivan Mazepa	3.50
Mirchuk: Ukraine and Its People	3.00
Myshuha L.: Shevchenko and Women	0.50
Ukraine and American Democracy	0.50
Ostapchuk E., ed.: Folk Art of Carpatho-Ukraine	15.00
Prychodko N.: One of Fifteen Million	3.00
Shumeyko S.: Ukrainian National Movement	0.35
Slavutych Y.: Muse in Prison	1.00
Snovyd: Spirit of Ukraine	1.00
Ukrainian Resistance	3.00
Yaniv V.: The Battle of Kruty	0.50
Stechishin J. W.: Ukrainian Grammar	4.50
Shandruk P.: Arms of Valor	6.00
Kononenko K.: Ukraine and Russia	7.00
Dmytriw O.: Ukrainian Arts	5.00
Stechishin St.: Traditional Ukrainian Cookery	5.50
Dziobko J.: My Songs (A Selection of Ukr. Folksongs)	1.00

Замовлення слати на адресу:

Svoboda Bookstore

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 206, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го травня 1960 р., в 1-ій год. по пол., в парафіяльній залі, під 74 Ґерріс Еве. Проситься всіх членів прибути на ці Збори, що є останніми перед нашим 50-літнім ювілеєм, який відбудеться 29-го травня ц. р. У в'язку з цим просимо звернути квитки від бустерів та подати свою присутність, щоб можна замовити відповідну кількість обідів. — Е. Тепер, секр.

ТАРЗАН, ч. 1453. Ремю проти мавполюда!

TARZAN CONVINCED THE BRAVEST OF THE WARRIORS TO JOIN HIM AND WAGE BATTLE AGAINST THE ENEMIES.

REMU, TOO, VOLUNTEERED, BUT HIS WAS AN EVIL PLAN — ONE TO BRING TROUBLE FOR THE TRUSTING APE-MAN!

THE NATIVES TOLD OF MYSTERIOUS "INSECT MEN" WHO TERRORIZED THE COUNTRYSIDE, AND HAD CAPTURED BETTY COLE —

Тубільці оповідали про дивовижних „комахолюдів", які тероризували сільську місцевість, схопили Бетті Кол...

Тарзан намовив найвідважніших із войовників приєднатися до нього і вести війну проти ворогів.

І Ремю зголосився як добровольця, але він задумав злий плян... Спричинити клопіт довірливому мавполюдові!